ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JULIANE KOKOTT
της 13ης Ιουλίου 2006 [1]

I — Εισαγωγή

1. Το απώτερο ζήτημα που αφορά η εν προκειμένω διαδικασία για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως είναι το αν και υπό ποιες προϋποθέσεις ένας πετρελαϊκός όμιλος μπορεί να επιβάλλει στα εφοδιαζόμενα από αυτόν πρατήρια υγρών καυσίμων δεσμευτικές τιμές για την πώληση των καυσίμων του στο κοινό. Τέτοιες δεσμευτικές τιμές προβλέπονται σε συμφωνίες που η ισπανική επιχείρηση πετρελαίων Compañía Española de Petróleos SA (Cepsa) συνάπτει συνήθως με πρατηριούχους, όπου οι συμφωνίες αυτές χαρακτηρίζονται ως συμβάσεις πρακτορείας ή εμπορικής αντιπροσωπείας. Η Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio (συνομοσπονδία των ισπανικών επιχειρήσεων πρατηριούχων, στο εξής: Confederación) θεωρεί την πρακτική αυτή αντίθετη προς τον ανταγωνισμό και υπέβαλε κατ' αυτής καταγγελία στην Ισπανία.

2. Μετά την πρόσφατη απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην υπόθεση Repsol [2], τίθενται και πάλι υπό εξέταση από την άποψη του δικαίου του ανταγωνισμού οι έννομες σχέσεις μεταξύ μιας ισπανικής επιχειρήσεως πετρελαίων και των πρατηριούχων που εφοδιάζονται από αυτή. Το ζήτημα αυτό έχει επίσης απασχολήσει κατ' επανάληψη στην Ισπανία τις αρχές και τα δικαστήρια που επιλήφθηκαν ζητημάτων ανταγωνισμού κατά το εθνικό δίκαιο και είχε ως κατάληξη όλως διαφορετικά αποτελέσματα.

II — Νομικό πλαίσιο

Α — *Κοινοτικό δίκαιο*

3. Σε επίπεδο πρωτογενούς δικαίου, πρέπει να παρατεθεί, μεταξύ άλλων, το άρθρο 81 ΕΚ το οποίο έχει ως ακολούθως:

«1. Είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

2 — Απόφαση της Επιτροπής, της 12ης Απριλίου 2006, στην υπόθεση COMP/B-1/38.348 — Repsol (δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ενώσεως).

ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται:

α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής·

β) στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διαθέσεως, της τεχνολογικής αναπτύξεως ή των επενδύσεων·

[...]

2. Οι απαγορευόμενες δυνάμει του παρόντος άρθρου συμφωνίες ή αποφάσεις είναι αυτοδικαίως άκυρες.

3. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 δύνανται να κηρυχθούν ανεφάρμοστες:

— σε κάθε συμφωνία ή κατηγορία συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων,

— σε κάθε απόφαση ή κατηγορία αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων, και

— σε κάθε εναρμονισμένη πρακτική ή κατηγορία εναρμονισμένων πρακτικών

η οποία συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, και η οποία:

α) δεν επιβάλλει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών· και

β) δεν παρέχει στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων.»

4. Από το παράγωγο δίκαιο σημασία έχουν δύο κανονισμοί της Επιτροπής περί απαλλαγής κατά κατηγορίες: ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1984/83 της Επιτροπής, της 22ας Ιουνίου 1983, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου

85, παράγραφος 3, της Συνθήκης[3] σε κατηγορίες συμφωνιών αποκλειστικής προμήθειας[4] (στο εξής: κανονισμός 1984/83), και ο κανονισμός (ΕΚ) 2790/1999 της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1999, για την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών[5] (στο εξής: κανονισμός 2790/1999).

5. Ο κανονισμός 1984/83 ήταν σε ισχύ έως τις 31 Δεκεμβρίου 1999[6]. Στον τίτλο ΙΙΙ αυτού «Ειδικές διατάξεις που εφαρμόζονται στις συμφωνίες πρατηρίων βενζίνης» ορίζονταν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

«*Άρθρο 10*

Σύμφωνα με το άρθρο 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης και υπό τις προϋποθέσεις των άρθρων 11 έως 13 του παρόντος κανονισμού, το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης κηρύσσεται ανεφάρμοστο στις συμφωνίες στις οποίες συμμετέχουν μόνο δύο επιχειρήσεις και στις οποίες το ένα συμβαλλόμενο μέρος, ο μεταπωλητής, αναλαμβάνει την υποχρέωση έναντι του αντισυμβαλλόμενου, του προμηθευτή, σε αντάλλαγμα για την παροχή ειδικών οικονομικών ή χρηματοδοτικών πλεονεκτημάτων, να προμηθεύεται μόνο από αυτόν, από επιχείρηση συνδεδεμένη με αυτόν, ή από επιχείρηση στην οποία αυτός έχει αναθέσει τη διανομή των προϊόντων του, ορισμένα καύσιμα αυτοκινήτων με βάση το πετρέλαιο ή ορισμένα καύσιμα αυτοκινήτων και ορισμένα άλλα καύσιμα με βάση το πετρέλαιο που καθορίζονται στη σύμβαση.

Άρθρο 11

Εκτός από την υποχρέωση που αναφέρεται στο άρθρο 10, δεν είναι δυνατόν να επιβάλλονται στον μεταπωλητή άλλοι περιορισμοί του ανταγωνισμού, εκτός από:

α) την υποχρέωση να μη μεταπωλεί στο πρατήριο που καθορίζεται στη συμφωνία καύσιμα αυτοκινήτων ή άλλα καύσιμα που προσφέρονται από τρίτη επιχείρηση·

β) την υποχρέωση να μη χρησιμοποιεί μέσα στο πρατήριο που καθορίζεται στη συμφωνία λιπαντικά ή άλλα συγ-

3 — Νυν άρθρο 81, παράγραφος 3, ΕΚ.

4 — ΕΕ L 173, σ. 5. Ο κανονισμός αυτός στηριζόταν στην εξουσιοδότηση που παρείχε ο κανονισμός 19/65/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Μαρτίου 1965, περί εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών [ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 59, τροποποιηθείς για τελευταία φορά με τον κανονισμό (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης (στο εξής: κανονισμός 1/2003) (ΕΕ L 1, σ. 1). Βλ., επί πλέον, την ανακοίνωση που αφορά τους κανονισμούς (ΕΟΚ) 1983/83 και (ΕΟΚ) 1984/83 της Επιτροπής, της 22ας Ιουνίου 1983, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών αποκλειστικής διανομής και αποκλειστικής προμήθειας (δημοσιευθείσα αρχικώς στην ΕΕ 1983, C 355, σ. 7, εκ νέου πλήρως δημοσιευθείσα στην ΕΕ 1984, C 101, σ. 2).

5 — ΕΕ L 336, σ. 21. Ο κανονισμός αυτός στηρίζεται ομοίως στην εξουσιοδότηση για την έκδοση κανονισμών περί απαλλαγής κατά κατηγορίες που παρείχε ο κανονισμός 19/65.

6 — Αρχικώς, όπως προκύπτει από το άρθρο του 19, παράγραφος 2, ο κανονισμός 1984/83 ίσχυε έως τις 31 Δεκεμβρίου 1997. Κατόπιν, η διάρκεια ισχύος του παρατάθηκε έως τις 31 Δεκεμβρίου 1999 [βλ. το άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΚ) 1582/97 της Επιτροπής, της 30ής Ιουλίου 1997, για τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) 1983/83 και (ΕΟΚ) 1984/83 σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών αποκλειστικής διανομής και συμφωνιών αποκλειστικής προμήθειας, αντιστοίχως (ΕΕ L 214, σ. 27)]. Εξάλλου, οι προβλεπόμενες στον κανονισμό 1984/83 απαλλαγές εξακολούθησαν να ισχύουν έως τις 31 Μαΐου 2000 κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 2790/1999.

γενή ορυκτέλαια που προσφέρονται από τρίτη επιχείρηση, όταν ο προμηθευτής ή επιχείρηση συνδεδεμένη με αυτόν θέτει στη διάθεση του μεταπωλητή ή χρηματοδοτεί εγκατάσταση αλλαγής ελαίων ή λίπανσης αυτοκινήτων οχημάτων·

γ) την υποχρέωση να μη διαφημίζει τα προϊόντα που προμηθεύεται από τρίτες επιχειρήσεις στο εσωτερικό ή στους εξωτερικούς χώρους του πρατηρίου, παρά μόνο στο μέτρο που αναλογεί στο μερίδιο αυτών των προϊόντων στο συνολικό κύκλο εργασιών του πρατηρίου

δ) την υποχρέωση να αναθέσει τη συντήρηση των εγκαταστάσεων αποθήκευσης ή εφοδιασμού για τα προϊόντα πετρελαίου, οι οποίες ανήκουν ή έχουν χρηματοδοτηθεί από τον προμηθευτή ή επιχείρηση συνδεδεμένη με αυτόν, μόνο στον προμηθευτή ή σε επιχείρηση που καθορίζεται από αυτόν.

Άρθρο 12

1. Το άρθρο 10 δεν εφαρμόζεται όταν:

α) ο προμηθευτής ή επιχείρηση συνδεδεμένη με αυτόν επιβάλλουν στο μεταπωλητή υποχρεώσεις αποκλειστικής προμήθειας άλλων προϊόντων, εκτός από καύσιμα αυτοκινήτων ή άλλα καύσιμα, ή υπηρεσιών, εφόσον δεν πρόκειται για την υποχρέωση που επιβάλλεται σύμφωνα με το άρθρο 11, περιπτώσεις β΄ και δ΄·

β) ο προμηθευτής περιορίζει την ελευθερία του μεταπωλητή να αγοράζει από επιχείρηση της επιλογής του αγαθά ή υπηρεσίες για τα οποία, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος τίτλου, δεν επιτρέπεται να επιβάλλονται ούτε υποχρέωση αποκλειστικής προμήθειας ούτε περιορισμός του ανταγωνισμού·

γ) η συμφωνία έχει συναφθεί για αόριστο χρόνο ή για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από δέκα έτη·

δ) ο προμηθευτής υποχρεώνει τον μεταπωλητή να επιβάλει στον δικαιοδόχο του την υποχρέωση αποκλειστικής προμήθειας για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από αυτό για το οποίο ο ίδιος είναι ακόμη δεσμευμένος απέναντι στον προμηθευτή.

2. Εάν η συμφωνία αφορά πρατήριο βενζίνης που ο προμηθευτής έχει παραχωρήσει στο μεταπωλητή με βάση σύμβαση μισθώσεως ή στα πλαίσια πραγματικής ή νομικής σχέσης χρήσεως, είναι δυνατόν, κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, περίπτωση γ΄, να επιβάλλονται στον μεταπωλητή υποχρεώσεις αποκλειστικής προμήθειας και απαγορεύσεις του ανταγωνισμού που αναφέρονται

στον παρόντα τίτλο, για το συνολικό χρονικό διάστημα κατά το οποίο αυτός εκμεταλλεύεται πράγματι το πρατήριο.»

6. Από της 1ης Ιουνίου 2000, ο κανονισμός 1984/83 και άλλες υφιστάμενες τότε ρυθμίσεις περί απαλλαγής κατά κατηγορίες έχουν αντικατασταθεί από τον κανονισμό 2790/1999, ο οποίος για ορισμένες κάθετες συμφωνίες[7], καθόσον εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 ΕΚ και περιέχουν κάθετους περιορισμούς[8], εισήγαγε μια γενική, με ισχύ έως τις 31 Μαΐου 2010, ρύθμιση περί απαλλαγών κατά κατηγορίες[9] (στο εξής, επίσης: η νέα ρύθμιση περί απαλλαγών κατά κατηγορίες).

7. Η νέα ρύθμιση περί απαλλαγών κατά κατηγορίες εφαρμόζεται, κατά το άρθρο 3 του κανονισμού 2790/1999, υπό τον όρον ότι το μερίδιο αγοράς που διαθέτει ο προμηθευτής δεν υπερβαίνει το 30 % της σχετικής αγοράς. Εξάλλου, το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, του κανονισμού 2790/1999 προβλέπει ότι η νέα ρύθμιση περί απαλλαγών κατά κατηγορίες δεν εφαρμόζεται για τις κάθετες συμφωνίες οι οποίες έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό της δυνατότητας του αγοραστή να καθορίζει ο ίδιος τις τιμές του πωλήσεως.

Β — *Εθνικό δίκαιο*

8. Από το ισπανικό δίκαιο πρέπει να επισημανθεί ο νόμος 16/1989 της 17ης Ιουλίου 1989 περί προστασίας του ανταγωνισμού (Ley de Defensa de la Competencia)[10], το άρθρο 1, παράγραφος 1, του οποίου, με τον ορισμό του «απαγορευμένες πρακτικές», εμπνέεται ευθέως από το άρθρο 81, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ και έχει ως ακολούθως:

«Απαγορεύεται κάθε συμφωνία, απόφαση ή από κοινού σύσταση ή συμφωνημένη ή ενσυνειδήτως παράλληλη πρακτική που έχει ή μπορεί να έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού στο σύνολο ή σε τμήμα της εθνικής αγοράς και, ειδικότερα, αυτές που συνίστανται:

Α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών ή άλλων όρων συναλλαγής ή παροχής υπηρεσιών,

[...]»

7 — Με συντομία, οι κάθετες συμφωνίες είναι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, οι οποίες ασκούν δραστηριότητες σε διαφορετικά επίπεδα παραγωγής και διανομής (βλ. αναλυτικώς το άρθρο 2, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 2790/1999.

8 — Με συντομία, οι κάθετοι περιορισμοί είναι οι περιεχόμενοι σε κάθετες συμφωνίες (βλ. την υποσημείωση 7) περιορισμοί του ανταγωνισμού (βλ. αναλυτικώς το άρθρο 2, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 2790/1999.

9 — Βλ. το άρθρο 13 του κανονισμού 2790/1999. Για συμφωνίες που ίσχυαν ακόμη στις 31 Μαΐου 2000 και πληρούσαν τις προϋποθέσεις απαλλαγής κατά τον κανονισμό 1984/83, όχι όμως και κατά τον κανονισμό 2790/1999, ο δεύτερος αυτός κανονισμός προέβλεπε στο άρθρο 12, παράγραφος 2, μεταβατική περίοδο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2001.

10 — *BOE* αριθ. 170, της 18ης Ιουλίου 1989, σ. 22747.

9. Για τη συγκεκριμένη εφαρμογή του Ley de Defensa de la Competencia εκδόθηκε ένα βασιλικό διάταγμα, το Real Decreto 157/1992 της 21ης Φεβρουαρίου 1992 [11]. Το άρθρο 1, παράγραφος 1, αυτού του διατάγματος όριζε, με την επιγραφή «Απαλλαγές κατά κατηγορίες», τα ακόλουθα:

«Σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο Α, του [Ley de Defensa de la Competencia], επιτρέπονται οι συμφωνίες στις οποίες συμμετέχουν μόνο δύο επιχειρήσεις και οι οποίες ανήκουν σε κάποια από τις ακόλουθες κατηγορίες και, ως εκ τούτου, επηρεάζουν αποκλειστικώς την εθνική αγορά και πληρούν τις προϋποθέσεις που τίθενται ακολούθως για καθεμιά από αυτές:

[...]

Β) Συμφωνίες αποκλειστικής προμήθειας στις οποίες ο ένας συμβαλλόμενος υποχρεούται έναντι του αντισυμβαλλόμενου να προμηθεύεται, με σκοπό τη μεταπώληση, ορισμένα προϊόντα μόνον από αυτόν, από επιχείρηση συνδεδεμένη με αυτόν ή από άλλη επιχείρηση στην οποία έχει αυτός αναθέσει τη διανομή των προϊόντων του, εφόσον η συμφωνία πληροί τις προϋποθέσεις του [κανονισμού ΕΟΚ 1984/1983].

[...]»

11 — *BOE* αριθ. 52, της 29ης Φεβρουαρίου 1992, σ. 7106.

10. Το βασιλικό αυτό διάταγμα καταργήθηκε εν τω μεταξύ και αντικαταστάθηκε από το Real Decreto 378/2003 της 28ης Μαρτίου 2003 [12], με το οποίο υλοποιούνται οι επελθούσες σε κοινοτικό επίπεδο νέες ρυθμίσεις, ιδίως δε ο κανονισμός 2790/1999.

III — Τα περιστατικά και η κύρια δίκη

11. Η Confederación προέβη σε καταγγελία προς το ισπανικό Υπουργείο Οικονομικών [13] στις 4 Μαΐου 1995 κατά ορισμένων ισπανικών επιχειρήσεων του πετρελαϊκού τομέα, μεταξύ των οποίων της Cepsa, λόγω περιοριστικών του ανταγωνισμού πρακτικών στον τομέα των πρατηρίων υγρών καυσίμων. Με την καταγγελία αυτή, η Confederación διατύπωσε, μεταξύ άλλων, την αιτίαση ότι είναι αντίθετες προς τον ανταγωνισμό οι συμβάσεις πρακτορείας ή εμπορικής αντιπροσωπείας όπως αυτές συνηθίζονται στην Ισπανία μεταξύ της Cepsa και των πρατηρίων υγρών καυσίμων και —σύμφωνα με τις μη αμφισβητηθείσες ως προς αυτό το σημείο διευκρινίσεις της Confederación— ισχύουν για το 95 % του δικτύου πρατηρίων υγρών καυσίμων της Cepsa.

12. Αν και αυτές οι συμβάσεις δεν έχουν όλες το ίδιο περιεχόμενο, οι περισσότερες

12 — *BOE* αριθ. 90 της 15ης Απριλίου 2003, σ. 14851.

13 — Ministerio de Economía y Hacienda, Servicio de Defensa de la Competencia.

από αυτές, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέχει το αιτούν δικαστήριο, εμφανίζουν τα ακόλουθα ιδίως κοινά χαρακτηριστικά:

— Ο πρατηριούχος αναλαμβάνει την υποχρέωση να πωλεί κατ' αποκλειστικότητα καύσιμα κινήσεως και εν γένει καύσιμα της Cepsa στις καθορισμένες από αυτήν τιμές πωλήσεως στο κοινό, σύμφωνα με τους όρους και τις μεθόδους πωλήσεως και εκμεταλλεύσεως που καθορίζει η ίδια.

Το καθεστώς αποκλειστικής προμήθειας απαγορεύει στον πρατηριούχο, για όσο χρόνο ισχύει η σύμβαση, να εξουσιοδοτεί ή να παρεμβαίνει άμεσα ή έμμεσα σε πράξεις πωλήσεως ή προωθήσεως προϊόντων ανταγωνιστικών προς αυτά που αποτελούν αντικείμενο της αποκλειστικής προμήθειας, οι οποίες πραγματοποιούνται ή επιδιώκεται να πραγματοποιούνται εντός των εγκαταστάσεων του αναφερόμενου στη σύμβαση πρατηρίου (ή στον περιβάλλοντα χώρο).

— Ο πρατηριούχος αναλαμβάνει τον κίνδυνο των κατ' αποκλειστικότητα πωλουμένων προϊόντων από τη στιγμή παραλαβής τους από την Cepsa και «διελεύσεώς τους από το στόμιο του σωλήνα συνδέσεως με τις δεξαμενές αποθηκεύσεως του πρατηρίου».

Από τη στιγμή αυτή, ο πρατηριούχος αναλαμβάνει την υποχρέωση να συντηρεί τα προϊόντα αυτά υπό τις συνθήκες που είναι αναγκαίες προκειμένου να αποφεύγεται η καταστροφή ή η χειροτέρευσή τους και καθίσταται, ενδεχομένως, υπεύθυνος έναντι της Cepsa και των τρίτων για κάθε καταστροφή, μόλυνση ή πρόσμιξή τους με άλλα υλικά, καθώς και για τις ζημίες που μπορούν να προκληθούν για τους λόγους αυτούς.

— Ο πρατηριούχος οφείλει να καταβάλλει στην Cepsa το τίμημα των καυσίμων κινήσεως και θερμάνσεως εντός εννέα (9) ημερών από την ημερομηνία παραδόσεώς τους στο πρατήριο με διαπραγματεύσιμη απόδειξη που εκδίδει η Cepsa.

— Ο πρατηριούχος λαμβάνει από την Cepsa τις «προμήθειες της αγοράς» που ισχύουν κάθε φορά για τα πρατήρια υγρών καυσίμων. Οι προμήθειες αυτές, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται η εγγύηση, ήταν Χ πεσέτες ανά λίτρο [κυμαίνονται αναλόγως του αν πρόκειται για βενζίνη, πετρέλαιο εσωτερικής καύσεως (ντήζελ) τύπου Α, Β ή Γ] συν ένα ετήσιο σταθερό ποσό. Οι προμήθειες καταβάλλονται από την Cepsa εντός εννέα ημερών από την παράδοση του εμπορεύματος στο πρατήριο.

13. Η κινηθείσα κατόπιν της καταγγελίας της Confederación διαδικασία ανεστάλη εν μέρει στις 7 Νοεμβρίου 1997. Η Confedera-

ción άσκησε κατ' αρχάς διοικητικό ένδικο βοήθημα κατά της σχετικής αποφάσεως ενώπιον του Tribunal de Defensa de la Competencia ανεπιτυχώς, στη συνέχεια δε απορρίφθηκε και η ασκηθείσα ενώπιον του Audiencia Nacional προσφυγή της. Η αίτηση αναιρέσεως της Confederación κατά της αποφάσεως του Audiencia Nacional εκκρεμεί ενώπιον του Tribunal Supremo [14].

IV — Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

14. Με διάταξη της 3ης Μαρτίου 2005 το Tribunal Supremo ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν τα άρθρα 10 έως 13 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1984/83 της Επιτροπής την έννοια ότι περιλαμβάνουν στο πεδίο εφαρμογής τους συμβάσεις αποκλειστικής διανομής καυσίμων κινήσεως και θερμάνσεως οι οποίες, παρότι χαρακτηρίζονται ως συμβάσεις πρακτορείας ή εμπορικής αντιπροσωπείας, περιέχουν τα στοιχεία που εκτίθενται κατωτέρω;

α) Ο πρατηριούχος αναλαμβάνει την υποχρέωση να πωλεί κατ' αποκλειστικότητα καύσιμα κινήσεως και θερμάνσεως του προμηθευτή στις καθορισμένες από αυτόν τιμές πωλήσεως στο κοινό και σύμφωνα με τους όρους και τις μεθόδους πωλήσεως και εκμεταλλεύσεως που καθορίζει ο προμηθευτής.

β) Ο πρατηριούχος αναλαμβάνει τον κίνδυνο των προϊόντων από τη στιγμή που τα παραλαμβάνει από τον προμηθευτή και τα αποθηκεύει στις δεξαμενές του πρατηρίου.

γ) Από τη στιγμή παραλαβής των προϊόντων, ο πρατηριούχος αναλαμβάνει την υποχρέωση να τα συντηρεί υπό τις συνθήκες που είναι αναγκαίες προκειμένου να αποφευχθεί η καταστροφή ή η χειροτέρευσή τους και καθίσταται, ενδεχομένως, υπεύθυνος έναντι του προμηθευτή και έναντι των τρίτων για κάθε καταστροφή, μόλυνση ή πρόσμιξή τους με άλλα υλικά, καθώς και για τις ζημίες που μπορούν να προκληθούν για τους λόγους αυτούς.

δ) Ο πρατηριούχος οφείλει να καταβάλει στον προμηθευτή το τίμημα των καυσίμων εντός εννέα ημερών από την ημερομηνία παραδόσεώς τους στο πρατήριο.»

15. Στο πλαίσιο της ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασίας, η Confederación και η Cepsa, καθώς και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων υπέβαλαν γραπτές και προφορικές παρατηρήσεις.

14 — Στο εξής, επίσης: αιτούν δικαστήριο.

V — Εκτίμηση

Α — *Το παραδεκτό της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως*

16. Τόσο η Cepsa όσο κι η Επιτροπή διατυπώνουν αμφιβολίες όσον αφορά το παραδεκτό της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

Επί της παραπομπής του εθνικού δικαίου σε διατάξεις του κοινοτικού δικαίου

17. Κατ' αρχάς, η Cepsa τονίζει ότι η υπό κρίση υπόθεση αφορά μια αμιγώς εσωτερική κατάσταση, στο πλαίσιο της οποίας η λύση πρέπει να δοθεί αποκλειστικώς βάσει του εθνικού δικαίου. Το κοινοτικό δίκαιο δεν έχει εφαρμογή, ούτε δε το Real Decreto 157/1992 το αναγνωρίζει κατά κάποιον τρόπο ως εφαρμοστέο. Αντιθέτως, γίνεται απλώς παραπομπή στον κανονισμό 1984/83 με το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο β', του Real Decreto 157/1992. Επομένως, η Cepsa έχει τη γνώμη ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα.

18. Η άποψη αυτή δεν με πείθει.

19. Πράγματι, απόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο δικαστήριο. Η εκ μέρους του Δικαστηρίου απόρριψη αιτήσεως εθνικού δικαστηρίου είναι δυνατή μόνον εφόσον προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου που ζητείται δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή όταν το ζήτημα είναι αορίστου ή υποθετικού χαρακτήρα και το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν [15]. Εξαιρέσει των περιπτώσεων αυτών, το Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που αφορούν την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου [16]. Αυτό ισχύει επίσης για περιπτώσεις, όπου τέτοιες διατάξεις παράγουν αποτελέσματα αποκλειστικώς μέσω παραπομπής σ' αυτές από το εθνικό δίκαιο. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, ούτε το γράμμα του άρθρου 234 ΕΚ ούτε το αντικείμενο της διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αποκλείουν να δοθεί απάντηση σε προδικαστικά ερωτήματα για την ερμηνεία διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, στις οποίες το εθνικό δίκαιο απλώς παραπέμπει προκειμένου να

15 — Πάγια νομολογία, βλ., απλώς, τις αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 1995, C-415/93, Bosman (Συλλογή 1995, σ. I-4921, σκέψεις 59 έως 61), και της 10ης Ιανουαρίου 2006, C-344/04, International Air Transport Association (Συλλογή 2006, σ. I-403, σκέψη 24).

16 — Αποφάσεις Bosman (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 15, σκέψη 59) και International Air Transport Association (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 15, σκέψη 24).

προσδιοριστούν οι κανόνες που θα εφαρμοστούν σε αμιγώς εσωτερική κατάσταση [17].

20. Όλως αντιθέτως, όπως κατ' επανάληψη έχει δεχτεί το Δικαστήριο, υφίσταται οπωσδήποτε κοινοτικό συμφέρον για ομοιόμορφη ερμηνεία οποιασδήποτε διατάξεως του κοινοτικού δικαίου, ανεξαρτήτως των συνθηκών υπό τις οποίες θα τύχει ενδεχομένως εφαρμογής, προκειμένου να αποφεύγονται συναφώς ερμηνευτικές αποκλίσεις [18].

21. Ο τομέας του δικαίου του ανταγωνισμού φέρει εντονότερη τη σφραγίδα αυτού του συμφέροντος για κατά το δυνατόν ομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων που ισχύουν σε κοινοτικό επίπεδο.

22. Αφενός, το δίκαιο του ανταγωνισμού χαρακτηρίζεται από το ότι, όχι σπάνια, στην ίδια κατάσταση μπορούν να έχουν παράλληλα εφαρμογή τόσο εθνικές διατάξεις όσο και διατάξεις του κοινοτικού δικαίου [19]. Αυτό συμβαίνει πάντοτε, όταν τα πεδία εφαρμογής εθνικού και κοινοτικού δικαίου αλληλοτέμνονται, όταν δηλαδή συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων εμπίπτουν όχι μόνο στο εθνικό δίκαιο του ανταγωνισμού, αλλά και στο άρθρο 81 ΕΚ, διότι ιδίως μπορούν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών κατά την έννοια αυτής της διατάξεως.

23. Από της ενάρξεως ισχύος του κανονισμού 1/2003 [20] απαγορεύεται μάλιστα ρητώς στις εθνικές αρχές ανταγωνισμού και στα εθνικά δικαστήρια να εφαρμόζουν μεμονωμένα σε τέτοιες περιπτώσεις το εσωτερικό τους δίκαιο του ανταγωνισμού. Αντιθέτως, κατά το άρθρο 3 του κανονισμού 1/2003 πρέπει σε τέτοιες περιπτώσεις να εφαρμόζεται παράλληλα με το εθνικό δίκαιο του ανταγωνισμού και το άρθρο 81 ΕΚ [21], οπότε πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι υπέρτερης ισχύος κανόνες του κοινοτικού δικαίου, περιλαμβανομένων ενδεχομένως υφισταμένων κανονισμών περί απαλλαγών κατά κατηγορίες [22].

24. Αφετέρου, όμως, το εθνικό δίκαιο του ανταγωνισμού πολλών κρατών μελών έχει

17 — Αποφάσεις της 18ης Οκτωβρίου 1990, C-297/88 και C-197/89, Dzodzi (Συλλογή 1990, σ. I-3763, σκέψεις 34 έως 36), της 8ης Νοεμβρίου 1990, C-231/89, Gmurzynska-Bscher (Συλλογή 1990, σ. I-4003, σκέψεις 19 έως 25), της 17ης Ιουλίου 1997, C-28/95, Leur-Bloem (Συλλογή 1997, σ. I-4161, σκέψεις 24 έως 27) και C-130/95, Giloy (Συλλογή 1997, σ. I-4291, σκέψεις 20 έως 23), της 11ης Ιανουαρίου 2001, C-1/99, Kofisa Italia (Συλλογή 2001, σ. I-207, σκέψεις 20 έως 22), της 17ης Μαρτίου 2005, C-170/03, Feron (Συλλογή 2005, σ. I-2299, σκέψη 11), και της 16ης Μαρτίου 2006, C-3/04, Poseidon Chartering (Συλλογή 2006, σ. I-2505, σκέψεις 14 και 15). Ομοίως, απόφαση της 7ης Ιανουαρίου 2003, C-306/99, BIAO (Συλλογή 2003, σ. I-1, σκέψεις 88 έως 90).

18 — Βλ., υπό την έννοια αυτή, προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 17 αποφάσεις Dzodzi (σκέψη 37), Leur-Bloem (σκέψη 32), Giloy (σκέψη 28), Kofisa Italia (σκέψη 32) και Poseidon Chartering (σκέψη 16).

19 — Απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 1969, 14/68, Wilhelm κ.λπ. κατά BUNDESKARTELLAMT (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 1, σκέψη 3). Υπό την έννοια αυτή, οι αποφάσεις της 10ης Ιουλίου 1980, 253/78 και 1/79 έως 3/79, Giry και Guerlain κ.λπ. (Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 527, σκέψη 15), της 16ης Ιουλίου 1992, C-67/91, Asociación Española de Banca Privada κ.λπ. (Συλλογή 1992, σ. I-4785, σκέψη 11), και της 26ης Νοεμβρίου 1998, C-7/97, Bronner (Συλλογή 1998, σ. I-7791, σκέψη 19).

20 — Με τον κανονισμό 1/2003 εκσυγχρονίσθηκαν οι κανόνες για την εφαρμογή των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ και κατέστη εντονότερη η εμπλοκή των εθνικών αρχών και των εθνικών δικαστηρίων στην εφαρμογή του ευρωπαϊκού δικαίου του ανταγωνισμού (βλ. συναφώς, παραδείγματος χάριν, την έκτη, την έβδομη και την δέκατη πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1/2003, καθώς και τα άρθρα 5 και 6 αυτού).

21 — Άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003.

22 — Κατ' αυτή την έννοια, το άρθρο 3, παράγραφος 2, πρώτη φράση, του κανονισμού 1/2003.

και για αμιγώς εσωτερικές καταστάσεις σημείο αναφοράς αντίστοιχες διατάξεις του κοινοτικού δικαίου. Έτσι είχαν προηγουμένως τα πράγματα και η τάση αυτή παρατηρείται και πάλι προσφάτως μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1/2003.

25. Μια τέτοια τάση αναφοράς στο κοινοτικό δίκαιο διαπιστώνεται επίσης ως προς τις εν προκειμένω σχετικές διατάξεις του ισπανικού δικαίου του ανταγωνισμού: συγκεκριμένα, όπως εκθέτει το αιτούν δικαστήριο, ο νόμος 16/1989 (Ley de Defensa de la Competencia) στο άρθρο 1, παράγραφος 1, αυτού, είχε άμεσα ως πρότυπο το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Ομοίως, το Real Decreto 157/1992, όπως προκύπτει από την αιτιολογία του[23], επιδίωκε την ευθυγράμμιση του ισπανικού εσωτερικού δικαίου προς το κοινοτικό δίκαιο στα αντίστοιχα πεδία τους εφαρμογής[24]. Επομένως, πρέπει εν προκειμένω να ληφθεί ιδιαιτέρως υπόψη η περιεχόμενη στο άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, του εν λόγω βασιλικού διατάγματος ρητή παραπομπή στο όπως τότε ίσχυε κατά τον κανονισμό 1984/83 δίκαιο του ανταγωνισμού[25].

26. Επομένως, ακριβώς διότι μια διάταξη του εθνικού δικαίου του ανταγωνισμού, η οποία παραπέμπει σε κοινοτικό κανονισμό περί απαλλαγής κατά κατηγορίες, μπορεί να έχει εφαρμογή εν μέρει μεμονωμένως και εν μέρει παραλλήλως προς τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου, έχει ιδιαίτερη σημασία το κοινοτικό δίκαιο να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται ενιαίως. Πρέπει να αποτρέπονται αποκλίσεις κατά την ερμηνεία μιας και της αυτής διατάξεως του κοινοτικού δικαίου ανάλογα με το αν αυτή μόνον εμμέσως (μέσω παραπομπής σ' αυτή από το εθνικό δίκαιο) έχει σημασία για μια περίπτωση ή αν αντιθέτως έχει άμεσα εφαρμογή σε μια άλλη περίπτωση (διότι εκτός από το πεδίο εφαρμογής του εθνικού δικαίου παρέχεται πρόσβαση και σ' αυτό του άρθρου 81 ΕΚ).

27. Με βάση αυτά τα δεδομένα, εθνικό δικαστήριο μπορεί κάλλιστα κατά το άρθρο 234 ΕΚ να ερωτά το Δικαστήριο για την ερμηνεία διατάξεως του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, όπως για παράδειγμα της περί απαλλαγής κατά κατηγορίες ρυθμίσεως κατά τον κανονισμό 1984/83, ακόμη

23 — Κατ' ουσίαν, στο δεύτερο εδάφιο της αιτιολογίας του Real Decreto 157/1992 εκτίθενται τα εξής: «Λαμβανομένου υπόψη του διαρρεύσαντος χρόνου από της ενάρξεως ισχύος [του Ley de Defensa de la Competencia] ενδείκνυται να εισαχθεί στην έννομη τάξη μας η απαλλαγή των συμφωνιών οι οποίες κατά την ίδια νομοθετική μέθοδο αποτελούν αντικείμενο απαλλαγής στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου, όταν εμπίπτουν στο πεδίο του εφαρμογής. Με αυτόν τον τρόπο, είναι δυνατόν [...] να ευθυγραμμισθεί η εσωτερική έννομη τάξη προς το κοινοτικό δίκαιο στο αντίστοιχο πεδίο τους εφαρμογής [...]».

24 — Εξάλλου, δεν ισχύει τίποτε διαφορετικό για το Real Decreto 378/2003, με το οποίο καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε το Real Decreto 157/1992: κατ' ουσίαν, στο τέταρτο και το πέμπτο εδάφιο της αιτιολογίας του Real Decreto 378/2003 τονίζεται η αναγκαιότητα εναρμονίσεως της νομικής καταστάσεως σε εθνικό και σε κοινοτικό επίπεδο και συντονισμού προς ορισμένες σημαντικές μεταβολές σε κοινοτικό επίπεδο, μεταξύ άλλων, την έκδοση του κανονισμού 2790/1999.

25 — Επομένως, σε αντίθεση προς την άποψη της Cepsa, η υπό κρίση περίπτωση διαφέρει θεμελιωδώς από την υπόθεση Kleinwort Benson, όπου στο εθνικό δίκαιο δεν υπήρχε μια παρόμοια αναφορά και, επί πλέον, επιτρέπονταν μάλιστα ρητώς παρεκκλίσεις από τις ισχύουσες σε κοινοτικό επίπεδο ρυθμίσεις (απόφαση της 28ης Μαρτίου 1995, C-346/93, Kleinwort Benson, Συλλογή 1995, σ. I-615, ιδίως σκέψεις 16 έως 19· στην υπόθεση αυτή επρόκειτο για τη Σύμβαση των Βρυξελλών). Εξετέρου, όμως, στο εθνικό δικαστήριο και μόνον εναπόκειται να εκτιμήσει την ακριβή έκταση της παραπομπής του εθνικού δικαίου στο κοινοτικό δίκαιο (βλ. τις προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 17 αποφάσεις Dzodzi, σκέψεις 41 και 42, και Leur-Bloem, σκέψη 33).

κι αν αυτή μόνον εμμέσως θα μπορούσε να τύχει εφαρμογής, δηλαδή κατόπιν παραπομπής σ' αυτή από το εθνικό δίκαιο, και μόνο επί αμιγώς εσωτερικής καταστάσεως [26].

Επί της λυσιτέλειας του προδικαστικού ερωτήματος από χρονικής απόψεως

28. Η Επιτροπή διατυπώνει πάντως αμφιβολίες εν προκειμένω ως προς τη λυσιτέλεια του προδικαστικού ερωτήματος, διότι ο κανονισμός 1984/83 έχει εν τω μεταξύ αντικατασταθεί από τον κανονισμό 2790/1999 και, επομένως, η ερμηνεία του ελάχιστη πλέον πρακτική αξία έχει για την κύρια δίκη.

29. Εντούτοις, ούτε αυτή η αντίρρηση με πείθει. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, όπως μνημονεύθηκε προηγουμένως [27], απόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Η εκ μέρους του Δικαστηρίου απόρριψη αιτήσεως εθνικού δικαστηρίου είναι δυνατή μόνο *εφόσον προδήλως προκύπτει* ότι η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου που ζητείται δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή όταν το ζήτημα είναι αορίστου ή υποθετικού χαρακτήρα και το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν. Εξαιρέσει των περιπτώσεων αυτών, το Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που αφορούν την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου.

30. Στην υπό κρίση περίπτωση ουδόλως είναι *πρόδηλο* ότι το ερώτημα του Tribunal Supremo θα στερούνταν λυσιτέλειας λόγω της εν τω μεταξύ θέσεως εκτός ισχύος του κανονισμού 1984/83. Πράγματι, ενώπιον των ισπανικών δικαστηρίων ερίζεται αν η κινηθείσα το 1997 κατόπιν καταγγελίας της Confederación διαδικασία μπορούσε να ανασταλεί. Δεν μπορεί να αποκλεισθεί εντελώς το ενδεχόμενο η νομιμότητα μιας διατάξεως αναστολής που ανάγεται στο έτος 1997 να πρέπει επίσης να κριθεί κατά το δίκαιο που ίσχυε τότε, ήτοι κατά το Real Decreto 157/1992 και τον τότε ληφθέντα υπόψη κανονισμό 1984/83.

31. Ανεξαρτήτως αυτού, είναι αυτονόητο ότι εναπόκειται στο Δικαστήριο να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο όλα τα στοιχεία ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου που μπορεί να του είναι χρήσιμα για την έκδοση αποφάσεως επί της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί. Επομένως, μπορεί με την απόφασή του να εξετάσει και διατάξεις του

26 — Συναφώς, βλ. και πάλι την προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 17 νομολογία.

27 — Βλ., ανωτέρω, το σημείο 19 αυτών των προτάσεων και την προπαρατεθείσα στις υποσημειώσεις 15 έως 17 νομολογία.

κοινοτικού δικαίου που το αιτούν δικαστήριο δεν παρέθεσε στο προδικαστικό του ερώτημα [28]. Συνεπώς, το Δικαστήριο έχει την ευχέρεια να συμπληρώσει την απάντησή του στο σχετικό με την ερμηνεία του κανονισμού 1984/83 ερώτημα με διευκρινίσεις για το άρθρο 81 ΕΚ και για τον κανονισμό 2790/1999 [29], χωρίς πάντως από αυτό να θίγεται το παραδεκτό της αιτήσεως του Tribunal Supremo για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

Επί της εκθέσεως των πραγματικών περιστατικών στη διάταξη περί παραπομπής

32. Η Επιτροπή διαπιστώνει μετά λύπης ότι δεν υπάρχει αναλυτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης.

33. Κατά πάγια νομολογία, ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου η οποία θα είναι χρήσιμη για το εθνικό δικαστήριο είναι δυνατή μόνον όταν αυτό καθορίζει το πραγματικό (και κανονιστικό) πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσονται τα ερωτήματα που υποβάλλει ή τουλάχιστον επεξηγεί τα πραγματικά περιστατικά στα οποία βασίζονται τα ερωτήματα αυτά [30]. Οι διευκρινίσεις αυτές παρέχουν ιδίως τη δυνατότητα στις κυβερνήσεις των κρατών μελών, καθώς και στους λοιπούς μετέχοντες της διαδικασίας, να καταθέτουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου [31]. Συναφώς, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι μόνον οι αιτήσεις για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως κοινοποιούνται στους μετέχοντες της διαδικασίας [32].

34. Στο πλαίσιο ιδίως του ανταγωνισμού, που όχι σπάνια χαρακτηρίζεται από σε μεγάλο βαθμό περίπλοκες καταστάσεις, είναι αναγκαίος ο επακριβής καθορισμός του πραγματικού (και κανονιστικού) πλαισίου [33]. Βεβαίως, σ' αυτόν ιδίως τον τομέα, το Δικαστήριο δεν θα πρέπει να θέτει υπερμέ-

28 — Πάγια νομολογία, βλ. απλώς αποφάσεις της 2ας Φεβρουαρίου 1994, C-315/92, Verband Sozialer Wettbewerb, «Clinique» (Συλλογή 1994, σ. I-317, σκέψη 7), της 22ας Ιανουαρίου 2004, C-271/01, COPPI (Συλλογή 2004, σ. I-1029, σκέψη 27), της 7ης Σεπτεμβρίου 2004, C-456/02, Trojani (Συλλογή 2004, σ. I-7573, σκέψη 38), και της 23ης Φεβρουαρίου 2006, C-471/04, Keller Holding (Συλλογή 2006, σ. I-2107, σκέψη 26).

29 — Συναφώς, βλ. σημεία 38 έως 74 αυτών των προτάσεων.

30 — Αποφάσεις της 26ης Ιανουαρίου 1993, C-320/90 έως C-322/90, Telemarsicabruzzo κ.λπ. (Συλλογή 1993, σ. I-393, σκέψη 6), της 13ης Απριλίου 2000, C-176/96, Lehtonen και Castors Braine (Συλλογή 2000, σ. I-2681, σκέψη 22), της 17ης Φεβρουαρίου 2005, C-134/03, Viacom Outdoor (Συλλογή 2005, σ. I-1167, σκέψη 22), της 6ης Δεκεμβρίου 2005, C-453/03, C-11/04, C-12/04 και C-194/04, ABNA κ.λπ. (Συλλογή 2005, σ. I-10423, σκέψη 45), και της 23ης Μαρτίου 2006, C-237/04, Enirisorse (Συλλογή 2006, σ. I-2843, σκέψη 17), με τις εκάστοτε παρατιθέμενες παραπομπές.

31 — Αποφάσεις της 1ης Απριλίου 1982, 141/81 έως 143/81, Holdijk κ.λπ. (Συλλογή 1982, σ. 1299, σκέψη 6), Lehtonen και Castors Braine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 30, σκέψη 23), ABNA κ.λπ. (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 30, σκέψη 47) και Enirisorse (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 30, σκέψη 18), καθώς και διατάξεις της 30ής Ιουνίου 1997, C-66/97, Banco de Fomento e Exterior (Συλλογή 1997, σ. I-3757, σκέψη 8), της 28ης Ιουνίου 2000, C-116/00, Laguillaumie (Συλλογή 2000, σ. I-4979, σκέψη 14), της 8ης Οκτωβρίου 2002, C-190/02, Viacom I, (Συλλογή 2002, σ. I-8287, σκέψη 14), και της 11ης Φεβρουαρίου 2004, C-438/03, C-439/03, C-509/03 και C-2/04, Cannito κ.λπ. (Συλλογή 2004, σ. I-1605, σκέψη 8).

32 — Αποφάσεις Holdijk (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 31, σκέψη 6), Lehtonen και Castors Braine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 30, σκέψη 23) και Enirisorse (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 30, σκέψη 18), καθώς και διατάξεις Banco de Fomento e Exterior (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 31, σκέψη 8), Laguillaumie (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 31, σκέψη 14), Viacom I (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 31, σκέψη 14) και Cannito κ.λπ. (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 31, σκέψη 8).

33 — Αποφάσεις Lehtonen και Castors Braine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 30, σκέψη 22) και Viacom Outdoor (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 30, σκέψη 23), καθώς και διατάξεις της 19ης Μαρτίου 1993, C-157/92, Banchero (Συλλογή 1993, σ. I-1085, σκέψη 5), Laguillaumie (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 31, σκέψη 19) και Viacom I (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 31, σκέψη 22).

τρως αυστηρές απαιτήσεις για τον τρόπο που συντάσσονται οι διατάξεις περί παραπομπής εθνικών δικαστηρίων, ώστε να μη καθιστά ουσιαστικώς αδύνατες ενδεχόμενες αιτήσεις τους για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως. Πράγματι, η σημασία της δικαστικής συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου μάλλον αυξήθηκε παρά μειώθηκε με την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1/2003 [34]. Ταυτοχρόνως, όμως, μια τέτοια συνεργασία απαιτεί και από τα εθνικά δικαστήρια την καταβολή ιδιαίτερης φροντίδας στον τρόπο με τον οποίο διατυπώνουν τις διατάξεις τους περί παραπομπής στον τομέα του δικαίου του ανταγωνισμού [35].

35. Είναι βέβαιο ότι στη διάταξη περί παραπομπής του Tribunal Supremo τα καθεαυτά περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης εκτίθενται όλως λακωνικώς. Ορθώς η Επιτροπή τονίζει ότι μια πλήρης έκθεση θα έπρεπε να περιέχει, για παράδειγμα, και στοιχεία ως προς τις σχέσεις κυριότητας επί του καυσίμου που παραδίδει η Cepsa [36], καθώς και ως προς την ανάληψη των εξόδων μεταφοράς και της αναγκαίας επενδυτικής δαπάνης για την εμπορία του. Επί πλέον, θα ήταν ευκταίο να υπήρχαν πληροφορίες για την κατά μέσον όρο διάρκεια παραμονής του παραδιδόμενου καυσίμου στις δεξαμενές των κατά τη σύμβαση πρατηρίων υγρών καυσίμων της Cepsa.

36. Πάντως, παρά αυτές τις ελλείψεις, τα στοιχεία που περιέχονται στη διάταξη περί παραπομπής είναι, κατά τη γνώμη μου επαρκή για να γίνει κατανοητό περί τίνος πρόκειται στην υπόθεση της κύριας δίκης. Οπωσδήποτε, η εκτίμηση των συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, αλλά σ' αυτή του εθνικού δικαστηρίου [37]. Το Δικαστήριο πρέπει απλώς να παρέχει στο αιτούν δικαστήριο στοιχεία ερμηνείας για τις σχετικές διατάξεις του κοινοτικού δικαίου [38]. Προς τον σκοπό αυτόν, η εν προκειμένω περιγραφή των περιστατικών στο πλαίσιο της κύριας δίκης είναι επαρκής.

Προσωρινό συμπέρασμα

37. Επομένως, η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή.

Β — *Κατ' ουσίαν εκτίμηση του προδικαστικού ερωτήματος*

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

38. Στην κύρια δίκη ερίζεται αν μια ισπανική αρχή του ανταγωνισμού ορθώς ανέστειλε τη διαδικασία έρευνας που διεξήγε σε σχέση με τις εφαρμοζόμενες από τη Cepsa συμβάσεις, ειδικότερα δε σε σχέση με τις προβλεπόμενες σ' αυτές τιμές πωλήσεως στο κοινό που είναι δεσμευτικές για τα πρατήρια υγρών καυσίμων που εφοδιάζονται από αυτή. Με βάση αυτά τα δεδομένα πρέπει να γίνει αντιληπτό το προδικαστικό ερώτημα. Με το ερώτημα αυτό, το Tribunal Supremo ερωτά

34 — Συναφώς, βλ. επίσης ανωτέρω την υποσημείωση 20.

35 — Βλ. συνολικώς ως προς αυτό το ζήτημα και τις προτάσεις μου της 28ης Οκτωβρίου 2004 στην υπόθεση C-134/03, Viacom Outdoor (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 30, σημείο 42).

36 — Στη συνέχεια, χάριν απλότητας, θα χρησιμοποιείται μόνον ο όρος των εν γένει καυσίμων. Ισχύουν όμως αναλόγως και για τα λοιπά καύσιμα κινήσεως όσα εκθέτω εν προκειμένω.

37 — Αποφάσεις της 15ης Νοεμβρίου 1979, 36/79, Denkavit Futtermittel (Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 667, συνοπτική μετάφραση στην ελληνική, σκέψη 12), της 19ης Ιανουαρίου 2006, C-265/04, Bouanich (Συλλογή 2006, σ. I-923, σκέψη 54), της 23ης Φεβρουαρίου 2006, C-253/03, CLT-UFA (Συλλογή 2006, σ. I-1831, σκέψεις 35 και 36) και της 30ής Μαρτίου 2006, C-451/03, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti (Συλλογή 2006, σ. I-2941, σκέψη 69). Ομοίως, απόφαση της 3ης Ιουλίου 1985, 243/83, Binon (Συλλογή 1985, σ. 2015, σκέψη 21).

38 — Αποφάσεις Gmurzynska-Bscher (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 17, σκέψη 21), της 1ης Απριλίου 1993, C-250/91, Hewlett Packard (Συλλογή 1993, σ. I-1819, σκέψη 9), και της 6ης Οκτωβρίου 2005, C-291/03, MyTravel (Συλλογή 2005, σ. I-8477, σκέψη 43).

ουσιαστικώς αν στα εφαρμοστέα στις σχετικές με τα πρατήρια υγρών καυσίμων συμβάσεις άρθρα 10 έως 13 του κανονισμού 1984/83 υπάγονται επίσης οι χαρακτηριζόμενες ως συμβάσεις πρακτορείας ή εμπορικής αντιπροσωπείας, όπως συνηθίζονται μεταξύ της Cepsa και των εφοδιαζόμενων από αυτή πρατηριούχων.

39. Στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1984/83 μπορούν να εμπίπτουν συμβάσεις του περιγραφέντος είδους, μόνον αν περιέχουν αντίθετες προς τον ανταγωνισμό *συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων* [39] που εμπίπτουν στο άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ (παλαιό άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ). Πράγματι, ο κανονισμός 1984/83 περιέχει μια ρύθμιση περί απαλλαγής κατά κατηγορίες κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ (παλαιό άρθρο 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΚ), με τις οποίες η απαγόρευση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ κηρύσσεται, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ανεφάρμοστη σε καθοριζόμενες λεπτομερέστερα κατηγορίες συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων.

40. Επομένως, πριν κριθεί ο κανονισμός 1984/83, πρέπει ως προκαταρκτικό ζήτημα να διευκρινισθεί αν συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων [40], όπως τις εφαρμόζει η Cepsa με τα εφοδιαζόμενα από αυτή πρατήρια υγρών καυσίμων, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ.

2. Δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ σε εμπορικούς αντιπροσώπους: επί της εννοίας της συμφωνίας μεταξύ επιχειρήσεων.

41. Το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ δεν έχει εφαρμογή μόνο σε οριζόντιες συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων του ίδιου σταδίου παραγωγής και διανομής. Αντιθέτως, υπάγονται σ' αυτό και κάθετες συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων που ασκούν δραστηριότητες σε διάφορα στάδια της οικονομικής διαδικασίας [41].

42. Συμβάσεις εμπορικής αντιπροσωπείας αφορούν μια τέτοια κάθετη σχέση και, επομένως, μπορούν κατ' αρχήν να υπάγονται στο άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Αυτό πάντως ισχύει, μόνον καθόσον παράλληλα με τον αντιπροσωπευόμενο μπορεί να θεωρηθεί ως επιχειρηματίας και ο εμπορικός αντιπρόσωπος, καθόσον δηλαδή υφίσταται συμφωνία μεταξύ δύο ανεξάρτητων επιχειρήσεων.

39 — Στο άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ υπάγονται επίσης αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και εναρμονισμένες πρακτικές. Οι δύο αυτές εναλλακτικές περιπτώσεις δεν έχουν πάντως σημασία εν προκειμένω, οπότε δεν χρειάζεται να εξετασθούν κατωτέρω.

40 — Στη συνέχεια, χάριν απλότητας, θα χρησιμοποιείται μόνον ο όρος του εμπορικού αντιπροσώπου. Ισχύουν όμως αναλόγως και για πράκτορες τα εν προκειμένω εκτιθέμενα.

41 — Αποφάσεις της 30ής Ιουνίου 1966, 56/65, LTM/MBU (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 313, συγκεκριμένα σ. 320 επ.), της 24ης Οκτωβρίου 1995, C-266/93, Volkswagen και VAG Leasing (Συλλογή 1995, σ. I-3477, σκέψη 17), και της 28ης Απριλίου 1998, C-306/96, Javico (Συλλογή 1998, σ. I-1983, σκέψη 11). Βλ., επίσης, αποφάσεις της 13ης Ιουλίου 1966, 56/64 και 58/64, Consten και Grundig κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 363, συγκεκριμένα 376), καθώς και 32/65, Ιταλία κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1966-1968, σ. 429): «δεν μπορεί να γίνει διάκριση που δεν προβλέπει η Συνθήκη».

43. Η έννοια της «επιχειρήσεως» καλύπτει, στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου περί ανταγωνισμού, κάθε φορέα που ασκεί οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που τον διέπει και τον τρόπο της χρηματοδοτήσεώς του [42] όπου η προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά είναι αυτό που χαρακτηρίζει την έννοια της οικονομικής δραστηριότητας [43]. Όταν εμφανίζονται εμπορικοί αντιπρόσωποι, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ δύο αγορών: αφενός, η αγορά εντός της οποίας ο εμπορικός αντιπρόσωπος προσφέρει τις υπηρεσίες του διαμεσολαβήσεως σε έναν εν δυνάμει αντιπροσωπευόμενο και, αφετέρου, η αγορά εντός της οποίας προσφέρει σε εν δυνάμει πελάτες τα εμπορεύματα ή τις υπηρεσίες του αντιπροσωπευομένου [44].

α) Η θέση του εμπορικού αντιπροσώπου στην αγορά υπηρεσιών διαμεσολαβήσεως

44. Κατ' αρχάς, ο εμπορικός αντιπρόσωπος, όσον αφορά τις προσφερόμενες από αυτόν υπηρεσίες διαμεσολαβήσεως, είναι κατά κανόνα ανεξάρτητος επιχειρηματίας και, επομένως, επιχειρηματίας κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Κατά συνέπεια, ρήτρες σε σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπείας, με τις οποίες ο αντιπροσωπευόμενος μεταβιβάζει στον εμπορικό του αντιπρόσωπο, παραδείγματος χάριν, την αποκλειστική εξυπηρέτηση ορισμένων πελατών ή ορισμένων περιοχών (ρήτρες αποκλειστικής αντιπροσωπείας) ή, αντιστρόφως, απαιτεί από τον εμπορικό του αντιπρόσωπο να μην ασκεί δραστηριότητες ως αντιπρόσωπος άλλων επιχειρηματιών (απαγορεύσεις ασκήσεως ανταγωνισμού), πρέπει να εκτιμώνται βάσει του άρθρου 81 ΕΚ [45]. Αυτός είναι επίσης ο λόγος για τον οποίο η νομολογία φαίνεται να λαμβάνει ως γνώμονα αυτή τη διάταξη στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ένας αντιπρόσωπος εργάζεται για περισσότερους από ένα μόνον αντιπροσωπευόμενους [46] ή αντιθέτως εργάζεται εν μέρει μόνο για έναν αντιπροσωπευόμενο και εν μέρει για ίδιο λογαριασμό [47].

45. Αν τα ανωτέρω εφαρμοσθούν κατ' αναλογία στην υπό κρίση περίπτωση, τότε ρήτρες αποκλειστικής αγοράς, όπως οι χρησιμοποιούμενες από τη Cepsa στις αφορώσες πρατήρια υγρών καυσίμων συμβάσεις της, πρέπει να θεωρηθούν ως συμφωνίες κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Πράγματι, με αυτές υποχρεώνονται οι πρατηριούχοι να πωλούν μόνον εν γένει καύσιμα της Cepsa. Δεν μπορούν επομένως, όπως και στην περίπτωση απαγορεύσεως του ανταγωνισμού, να ασκούν δραστηριότητες για άλλες επιχειρήσεις πετρελαίων. Πάντως, τέτοιες ρήτρες μπορούν να τύχουν απαλλαγής από την απαγόρευση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, σύμφωνα με τα κριτήρια των σχετικών κανονισμών περί απαλλαγής κατά κατηγορίες (του κανονισμού 1984/83 ή του κανονισμού 2790/1999).

42 — Πάγια νομολογία, βλ. αποφάσεις 23ης Απριλίου 1991, C-41/90, Höfner και Elser (Συλλογή 1991, σ. I-1979, σκέψη 21), της 18ης Ιουνίου 1998, C-35/96, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1998, σ. I-3851, σκέψη 36), της 10ης Ιανουαρίου 2006, C-222/04, Cassa di Risparmio di Firenze (Συλλογή 2006, σ. I-289, σκέψη 107), Enirisorse (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 30, σκέψη 28) και της 11ης Ιουλίου 2006, C-205/03 P, FENIN κατά Επιτροπής (Συλλογή 2006, σ. I-6295, σκέψη 25).

43 — Αποφάσεις της 16ης Ιουνίου 1987, 118/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1987, σ. 2599, σκέψη 7), της 18ης Ιουνίου 1998, Επιτροπή κατά Ιταλίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 42, σκέψη 36), Cassa di Risparmio di Firenze (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 42, σκέψη 108), Enirisorse (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 30, σκέψη 29) και FENIN κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 42, σκέψη 25).

44 — Αντίστοιχα ισχύουν για την αγορά στην οποία ο αντιπροσωπευόμενος εφοδιάζεται με συγκεκριμένο προϊόν.

45 — Έτσι, επίσης, η ανακοίνωση της Επιτροπής, της 24ης Μαΐου 2000, με τίτλο «κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς» (ΕΕ 2000, C 291, σ. 1, σημείο 19).

46 — Αυτό μάλλον είναι το πνεύμα των σκέψεων 20 και 21 της αποφάσεως της 1ης Οκτωβρίου 1987, 311/85, VVR, «Vereniging van Vlaamse Reisbureaus» (Συλλογή 1987, σ. 3801). Ομοίως, η απόφαση Binon (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 37, ιδίως σκέψεις 20 και 21).

47 — Συναφώς, βλ. αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 1975, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1975, σ. 507, ιδίως σκέψεις 544 έως 547), καθώς και Volkswagen και VAG Leasing (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 41, σκέψη 19).

β) Η θέση του εμπορικού αντιπροσώπου στην αγορά για το προϊόν του αντιπροσωπευομένου

46. Αντιθέτως, ο εμπορικός αντιπρόσωπος δεν μπορεί άνευ ετέρου, έστω κι αν από νομική άποψη είναι ανεξάρτητος, να θεωρηθεί ως επιχειρηματίας κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ, καθόσον αφορά τις μέσω αυτού διενεργούμενες για τον αντιπροσωπευόμενο διαπραγματεύσεις συμβάσεων, δηλαδή καθόσον πρόκειται για τη διάθεση των εμπορευμάτων ή την παροχή υπηρεσιών του αντιπροσωπευομένου μέσω αυτού του αντιπροσώπου. Αντιστοίχως, ούτε συμφωνίες μεταξύ του εμπορικού αντιπροσώπου και του αντιπροσωπευομένου του, οι οποίες περιέχουν όρους για τη διάθεση αυτών των εμπορευμάτων και την παροχή αυτών των υπηρεσιών, όπως για παράδειγμα δεσμεύσεις ως προς τις τιμές πωλήσεως στο κοινό, μπορούν άνευ ετέρου να εκτιμώνται με γνώμονα το άρθρο 81 ΕΚ ή τις υφιστάμενες στο κοινοτικό δίκαιο ρυθμίσεις περί απαλλαγών κατά κατηγορίες. Μόνο καθόσον ο εμπορικός αντιπρόσωπος ενεργεί αυτοτελώς από οικονομική άποψη στην αγορά για τα εμπορεύματα και τις υπηρεσίες του αντιπροσωπευομένου, χωρίς να αποτελεί με αυτόν ενιαία οικονομική μονάδα, μπορούν πράγματι να έχουν εφαρμογή το άρθρο 81 ΕΚ και οι ρυθμίσεις περί απαλλαγής κατά κατηγορίες.

i) Η κατανομή του κινδύνου μεταξύ του εμπορικού αντιπροσώπου και του αντιπροσωπευομένου (διάκριση μεταξύ γνησίων και μη γνησίων εμπορικών αντιπροσώπων)

47. Χαρακτηριστικό γνώρισμα του επιχειρηματία είναι ότι ως ανεξάρτητος επιχειρηματίας φέρει τους κινδύνους που συνδέονται με τη δραστηριότητά του. Επομένως, αποφασιστική σημασία έχει το αν ο εμπορικός αντιπρόσωπος αναλαμβάνει τους κινδύνους για τις συμβάσεις τις οποίες διαπραγματεύεται ή αν αντιθέτως τους κινδύνους αυτούς υφίσταται ο αντιπροσωπευόμενος [48].

48. Όταν ο εμπορικός αντιπρόσωπος δεν είναι αναγκασμένος να φέρει κανέναν από τους κινδύνους, που συνεπάγονται οι συμβάσεις που διαπραγματεύεται για τον αντιπροσωπευόμενο, τότε μπορεί να ληφθεί ως βάση οτι πρόκειται για *γνήσια σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπείας*. Σ' αυτή την περίπτωση, όροι όπως για παράδειγμα δεσμευτικές τιμές για την πώληση στο κοινό, που ο αντιπροσωπευόμενος επιβάλλει στον αντιπρόσωπό του για τη διενέργεια των εμπορικών πράξεων, είναι απλώς η αντίστροφη όψη της γενικής υποχρεώσεως του αντιπροσώπου να μεριμνά για τα συμφέροντα του αντιπροσωπευομένου, καθώς και να συμμορφώνεται προς τις εύλογες υποδείξεις του [49]. Ο εμπορικός αντιπρόσωπος, παρά την από νομικής απόψεως αυτοτέλειά του, δεν είναι εν προκειμένω πρόσωπο που ασκεί ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα (επιχειρηματίας) στην αγορά των οικείων προϊόντων, αντιθέτως δε η κατάστασή του προσομοιάζει προς αυτή ενός υπαλλήλου [50] ή βοηθού εκπληρώσεως του αντιπροσωπευομένου ή ακόμη μιας θυγατρικής εταιρίας [51].

48 — Με αυτό το πνεύμα οι αποφάσεις Suiker Unie (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 47, σκέψεις 538 έως 542, ιδίως σκέψη 541) και Volkswagen και VAG Leasing (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 41, σκέψη 19) Βλ. εξάλλου τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς (προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 45, σημείο 13), καθώς και την ανακοίνωσή της για συμβάσεις αποκλειστικής αντιπροσωπείας με εμπορικούς αντιπροσώπους (ΕΕ 1962, C 139, σ. 2921, τμήμα I).

49 — Συναφώς, βλ. οδηγία 86/653/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1986, για το συντονισμό των δικαίων των κρατών μελών όσον αφορά τους εμπορικούς αντιπροσώπους (ανεξάρτητους επαγγελματίες) (ΕΕ L 382, σ. 17, στο εξής: οδηγία 86/653), ιδίως το άρθρο 3 αυτής, καθώς και την ανακοίνωση της Επιτροπής για συμβάσεις αποκλειστικής αντιπροσωπείας με εμπορικούς αντιπροσώπους (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 48, τμήμα II).

50 — Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 16ης Σεπτεμβρίου 1999, C-22/98, Becu κ.λπ. (Συλλογή 1999, σ. I-5665, σκέψη 26).

51 — Βλ. για παράδειγμα απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 1996, C-73/95 P, Viho κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. I-5457, σκέψεις 15 έως 17).

Ο αντιπρόσωπος καθίσταται εν προκειμένω βοηθητικό όργανο του αντιπροσωπευομένου και υπ' αυτή την ιδιότητα εντάσσεται στην επιχείρησή του [52]. Αμφότεροι αποτελούν μία ενιαία οικονομική μονάδα ως προς τη διάθεση στην αγορά των προϊόντων του αντιπροσωπευομένου και επιδεικνύουν ενιαία συμπεριφορά σ' αυτή την αγορά [53].

49. Αν, αντιθέτως, τους οικονομικούς κινδύνους που απορρέουν από τις συμβάσεις τις οποίες διαπραγματεύεται ο εμπορικός αντιπρόσωπος υφίσταται τουλάχιστον εν μέρει ο ίδιος, υπάρχει τότε *μη γνήσια σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπείας*, κατά την οποία η θέση του αντιπροσώπου πλησιάζει προς αυτή ενός ενεργούντος για δικό του λογαριασμό μεσολαβητή (που αποκαλείται επίσης ανεξάρτητος εμπορευόμενος). Σ' αυτή την περίπτωση, ο εμπορικός αντιπρόσωπος πρέπει να θεωρείται και ο ίδιος ως επιχειρηματίας στην αγορά εμπορευμάτων και υπηρεσιών του αντιπροσωπευομένου του και οι συμφωνίες του με τον αντιπροσωπευόμενο ως προς τις λεπτομέρειες για τη διενέργεια των εμπορικών πράξεων πρέπει κατ' αντιστοιχία να εκτιμώνται με γνώμονα το άρθρο 81 ΕΚ [54].

50. Απλώς εν παρόδω, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση —διαφοροποιούμενη απ' ό,τι είχε προηγουμένως υποστηρίξει στις γραπτές παρατηρήσεις της— υποστήριξε την άποψη ότι ο εμπορικός αντιπρόσωπος πρέπει πάντοτε να θεωρείται ότι αποτελεί επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ. Η άποψη αυτή δεν με πείθει. Μια τέτοια θεώρηση του ζητήματος θα είχε πράγματι ως συνέπεια ότι —σε αντίθεση εξάλλου προς τη συνήθη ερμηνεία [55]— θα θεωρούνταν ότι αποτελούν επιχείρηση και εμπορικοί μεσάζοντες, οι οποίοι δεν ασκούν κανενός είδους αυτοτελή οικονομική δραστηριότητα στην οικεία αγορά προϊόντων, ούτε φέρουν εκεί οποιονδήποτε κίνδυνο, αλλά αντιθέτως εκτελούν απλώς εκεί τις οδηγίες του αντιπροσωπευομένου, για παράδειγμα όσον αφορά την τιμή πωλήσεως στο κοινό των προϊόντων και των υπηρεσιών του [56].

51. Αυτό πάντως το καθαρώς θεωρητικού χαρακτήρα πρόβλημα έχει τελικώς μικρή πρακτική σημασία για το υποβληθέν στο Δικαστήριο ερώτημα. Σε τελευταία ανάλυση, πράγματι, και η Επιτροπή έχει τη γνώμη ότι από την κατανομή του κινδύνου μεταξύ του εμπορικού αντιπροσώπου και του αντιπρο-

52 — Η απόφαση Volkswagen και VAG Leasing (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 41) *δεν* πρέπει να εκληφθεί υπό την έννοια ότι η ένταξη του εμπορικού αντιπροσώπου στην επιχείρηση του αντιπροσωπευομένου, καθώς και το ότι ο δεύτερος φέρει τον επιχειρηματικό κίνδυνο, αποτελούν *δύο διαφορετικά μεταξύ τους κριτήρια*. Βεβαίως, κατά τη σκέψη 19 αυτής της αποφάσεως «οι αντιπρόσωποι παύουν να έχουν την ιδιότητα του ανεξάρτητου επιχειρηματία μόνον όταν δεν φέρουν κανένα κίνδυνο απορρέοντα από τις συμβάσεις τις οποίες διαπραγματεύονται για τον αντιπροσωπευόμενο *και* ενεργούν ως βοηθητικά όργανα ενσωματωμένα στην επιχείρηση του αντιπροσωπευομένου» (η υπογράμμιση δική μου). Εντούτοις, στην αγορά, εντός της οποίας πωλούνται τα προϊόντα του αντιπροσωπευομένου, η ενσωμάτωση του αντιπροσώπου στην επιχείρηση του αντιπροσωπευομένου και το ότι ο αντιπροσωπευόμενος φέρει τον επιχειρηματικό κίνδυνο αποτελούν δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Οι περιπτώσεις της νομολογίας, στις οποίες αποδόθηκε ιδιαίτερη σημασία στο ζήτημα της ενσωματώσεως του αντιπροσώπου, αφορούσαν εν προκειμένω λιγότερο την αγορά των προϊόντων του αντιπροσωπευομένου και περισσότερο την αγορά των διαμεσολαβητικών υπηρεσιών του εμπορικού αντιπροσώπου που πρέπει να διακρίνεται από την πρώτη (βλ., συναφώς, σημεία 44 και 45 αυτών των προτάσεων).

53 — Με αυτό το πνεύμα, απόφαση Suiker Unie (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 47, σκέψεις 539, 541, 542) και απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 2005, T-325/01, DaimlerChrysler κατά Επιτροπής (Συλλογή 2005, σ. II-3319, σκέψεις 85, 86 και 88). Βλ., εξάλλου, τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς (προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 45, σημείο 13), καθώς και την ανακοίνωση της Επιτροπής για συμβάσεις αποκλειστικής αντιπροσωπείας με εμπορικούς αντιπροσώπους (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 48).

54 — Αποφάσεις Suiker Unie (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 47, σκέψεις 541 και 542), Volkswagen και VAG Leasing (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 41, σκέψη 19) και DaimlerChrysler κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 53, σκέψη 87).

55 — Βλ. ανωτέρω σημείο 43 αυτών των προτάσεων.

56 — Ασαφείς κατά τούτο οι κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς (προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 45, σημείο 15), όπου ο γνήσιος εμπορικός αντιπρόσωπος χαρακτηρίζεται μεν ως ανεξάρτητη επιχείρηση, συγχρόνως όμως δεν του αναγνωρίζεται η άσκηση ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας.

σωπευομένου του, σε σχέση με τις συμβάσεις που αποτελούν το αντικείμενο διαπραγματεύσεως, εξαρτάται το αν οι συμφωνηθέντες με τον αντιπροσωπευόμενο όροι, για παράδειγμα όσον αφορά τις τιμές πωλήσεως στο κοινό, μπορούν ή όχι να απαγορεύονται κατά το άρθρο 81 ΕΚ. Στερείται επομένως ενδιαφέροντος το αν η εν λόγω κατανομή του κινδύνου χρησιμοποιείται άμεσα ως έρεισμα για να εκτιμηθεί αν ο αντιπρόσωπος έχει την ιδιότητα επιχειρήσεως ή αν, όπως φαίνεται να υποστηρίζει η Επιτροπή, θα πρέπει να έχει κάποια σημασία μόνο για την εκτίμηση του αντίθετου προς τον ανταγωνισμό χαρακτήρα της συμφωνίας μεταξύ του αντιπροσωπευομένου και του αντιπροσώπου του. Και στις δύο παραλλαγές, η κατανομή του κινδύνου παρέχει στοιχεία για την απάντηση στο ερώτημα αν η απαγόρευση του άρθρου 81 ΕΚ, καθώς και ενδεχομένως προβλεπόμενες στις ρυθμίσεις περί απαλλαγής κατά κατηγορίες εξαιρέσεις έχουν ή όχι εφαρμογή.

ii) Τα κριτήρια για την εκτίμηση της συγκεκριμένης κατανομής του κινδύνου μεταξύ του εμπορικού αντιπροσώπου και του αντιπροσωπευομένου

52. Το αν τώρα ο εμπορικός αντιπρόσωπος φέρει τον κίνδυνο της ασκούμενης για τον αντιπροσωπευόμενο δραστηριότητάς του ή αν τον κίνδυνο αυτόν υφίσταται αποκλειστικώς ο αντιπροσωπευόμενος εξαρτάται από μια συνολική εκτίμηση όλων των περιστάσεων, στην οποία αρμόδιο να προβεί είναι το εθνικό δικαστήριο [57]. Το Δικαστήριο πρέπει πάντως να του παράσχει στοιχεία για την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου που θα το διευκολύνουν να εκδώσει ορθή απόφαση επί της διαφοράς της κύριας δίκης [58].

53. Καταλυτικής σημασίας εν προκειμένω είναι όχι τόσο μια τυπική θεώρηση των πραγμάτων, που λαμβάνει ως σημείο αναφοράς τον χαρακτηρισμό του εμπορικού μεσάζοντος ως εμπορικού αντιπροσώπου, πράκτορα, ανεξάρτητου εμπορευομένου ή αποκλειστικού αντιπροσώπου, αλλά αντιθέτως μια οικονομική θεώρηση της θέσεώς του εντός του πλαισίου της συγκεκριμένης εμπορικής σχέσεως. Ως προς αυτό, το Δικαστήριο δεν μπορεί να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο έναν ολοκληρωμένο κατάλογο κριτηρίων, αλλά το μόνο που μπορεί είναι να καταδείξει τα στοιχεία που συνήθως σε περιπτώσεις όπως η υπό κρίση καθιστούν δυνατή τη συναγωγή συμπερασμάτων για την κατανομή του κινδύνου μεταξύ των μερών [59].

54. Δύο βασικά είδη κινδύνου έχουν εν προκειμένω σημασία: αφενός, ο *αναγόμενος ειδικά στο προϊόν κίνδυνος*, όσον αφορά τα εμπορεύματα του αντιπροσωπευομένου, και, αφετέρου, ο *αναγόμενος ειδικά στις εμπορικές πράξεις επενδυτικός κίνδυνος*, όσον αφορά τη διάθεση αυτών των προϊόντων.

55. Ο *αναγόμενος ειδικά στο προϊόν κίνδυνος* περιλαμβάνει την οφειλή των εξόδων μεταφοράς και αποθηκεύσεως του εμπορεύματος, την ευθύνη για οφειλόμενες σ' αυτό το εμπόρευμα ζημίες και τον κίνδυνο μη ανευρέσεως αγοραστών για το εμπόρευμα (κίνδυνος για τις πωλήσεις).

56. Σημείο αφετηρίας για την εκτίμηση αυτού του αναγόμενου ειδικά στο προϊόν κινδύνου θα πρέπει να αποτελούν οι σχέσεις

57 — Συναφώς, βλ. την προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 37 νομολογία.

58 — Συναφώς, βλ. την προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 38 νομολογία.

59 — Με το ίδιο πνεύμα οι κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς (προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 45, σημεία 16 και 17).

κυριότητας επί του προς πώληση εμπορεύματος [60]. Αν το εμπόρευμα παραμένει, όπως ισχυρίζεται η Cepsa, μέχρι της αποκτήσεώς του από ένα τρίτον στην κυριότητα του αντιπροσωπευομένου, αυτό αποτελεί ένδειξη ότι και ο κίνδυνος εξακολουθεί να υφίσταται γι αυτόν. Αν, αντιθέτως, η κυριότητα επί του εμπορεύματος περιέλθει σε προγενέστερο χρονικό σημείο στον εμπορικό αντιπρόσωπο, αυτό συνηγορεί υπέρ του ότι αυτός φέρει επίσης τον συνδεόμενο με το εμπόρευμα κίνδυνο. Στην εν προκειμένω περίπτωση γνωστό είναι μόνον ότι οι πρατηριούχοι αναλαμβάνουν τον κίνδυνο για τα εν γένει καύσιμα από τη στιγμή κατά την οποία γεμίζουν με αυτά οι δεξαμενές τους. Από αυτό μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να συναχθεί μια παρόμοια προς του κυρίου θέση των πρατηριούχων και συνηγορεί υπέρ του ότι αυτοί φέρουν τον αναγόμενο ειδικά στο προϊόν κίνδυνο πριν ακόμη από την πώληση του καυσίμου στο κοινό.

57. Παράλληλα με τις σχέσεις κυριότητας επί του εμπορεύματος, η ανάληψη των εξόδων μεταφοράς του μπορεί να παράσχει στοιχεία για τον αναγόμενο ειδικά στο προϊόν κίνδυνο [61]. Στον βαθμό που ο εμπορικός αντιπρόσωπος συμμετέχει στα έξοδα μεταφοράς, φέρει επίσης τον συνδεόμενο με το εμπόρευμα κίνδυνο. Η διάταξη περί παραπομπής δεν περιέχει σχετικώς κανένα στοιχείο. Η Cepsa προβάλλει πάντως ότι φέρει η ίδια όλα τα έξοδα μεταφοράς και δεν τα υφίστανται οι εκμεταλλευόμενοι τα εφοδιαζόμενα από αυτή πρατήρια υγρών καυσίμων. Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξετάσει αυτόν τον ισχυρισμό. Συναφώς, πρέπει ιδίως να συναχθεί μετά βεβαιότητας ότι τα έξοδα μεταφοράς ούτε *εμμέσως* μετακυλίονται ουσιαστικώς στους πρατηριούχους μέσω της οφειλόμενης στη Cepsa αμοιβής για το καύσιμο. Μόνον αν κατόπιν ενός τέτοιου ελέγχου αποδειχθεί ορθός ο σχετικός με τα έξοδα μεταφοράς ισχυρισμός της Cepsa, μπορεί να συναχθεί από αυτόν ότι εν προκειμένω τον αναγόμενο ειδικά στο προϊόν κίνδυνο φέρει αυτή και όχι οι πρατηριούχοι.

58. Πρέπει, επί πλέον, να ερευνηθεί ποιος φέρει τα έξοδα για την αποθήκευση του εμπορεύματος και ευθύνεται για ενδεχόμενες ζημίες στο εμπόρευμα ή για ζημίες που προκύπτουν για τους τρίτους από το εμπόρευμα [62]. Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει απλώς ότι οι πρατηριούχοι υποχρεούνται να διατηρούν το καύσιμο υπό τις κατάλληλες συνθήκες και καθίστανται υπεύθυνοι έναντι της Cepsa και των τρίτων για κάθε καταστροφή, μόλυνση ή πρόσμιξή του με άλλα υλικά, καθώς και για τις ζημίες που μπορούν να προκληθούν για τους λόγους αυτούς. Παραμένει εντούτοις αδιευκρίνιστο ποιος φέρει τα έξοδα για την αποθήκευση του καυσίμου και αν οι πρατηριούχοι ευθύνονται επίσης για ενδεχόμενες ζημίες ανεξαρτήτως ιδίας τους υπαιτιότητας, όπως ισχυρίζεται η Cepsa, ή μόνο λόγω ιδίας υπαιτιότητας [63]. Αν οι πρατηριούχοι υφίστανται τις δαπάνες της αποθηκεύσεως του καυσίμου και ευθύνονται επίσης ανεξαρ-

60 — Έτσι, επίσης, οι κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς (προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 45, σημείο 16).

61 — Βλ., επίσης, κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς (προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 45, σημείο 16, πρώτη περίπτωση).

62 — Βλ., επίσης, κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς (προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 45, σημείο 16, τρίτη και έκτη περίπτωση). Για την αποθήκευση εμπορευμάτων, βλ., επίσης, ανακοίνωσή της για συμβάσεις αποκλειστικής αντιπροσωπείας με εμπορικούς αντιπροσώπους (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 48, τμήμα Ι).

63 — Εν πάση περιπτώσει, ο ισχυρισμός της Cepsa —που αμφισβητεί η Confederación—, ότι ουδέποτε προέκυψε περίπτωση ευθύνης, είναι αλυσιτελής. Καθοριστικό για την εκτίμηση της εμπορικής σχέσεως μεταξύ της Cepsa και των εφοδιαζόμενων από αυτή πρατηριούχων είναι απλώς το ποιος φέρει τον κίνδυνο της ευθύνης για ενδεχόμενες ζημίες και όχι το αν ο κίνδυνος αυτός έχει όντως μέχρι τούδε υλοποιηθεί.

τήτως υπαιτιότητας για ζημίες, τότε αυτό συνηγορεί υπέρ του ότι αυτοί φέρουν εν προκειμένω τον αναγόμενο ειδικά στο προϊόν κίνδυνο.

59. Τελικά, σημασία έχει επίσης το ποιος αναλαμβάνει τον κίνδυνο για τις πωλήσεις των εμπορευμάτων του αντιπροσωπευομένου, δηλαδή τον κίνδυνο μη ανευρέσεως αγοραστών γι' αυτά τα εμπορεύματα [64]. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει απλώς ότι οι πρατηριούχοι οφείλουν να καταβάλλουν στην Cepsa το τίμημα των καυσίμων εντός εννέα ημερών από την ημερομηνία παραδόσεώς τους στο πρατήριο και ότι λαμβάνουν συγχρόνως από τη Cepsa την προμήθεια που τους αναλογεί. Μια τέτοια ρύθμιση, η οποία δεν λαμβάνει άμεσα ως σημείο αναφοράς τις πράγματι πωλούμενες επί ορισμένο χρονικό διάστημα ποσότητες καυσίμου, αποτελεί ένδειξη ότι εν πάση περιπτώσει οι πρατηριούχοι υφίστανται εν μέρει τον κίνδυνο για τις πωλήσεις και τυγχάνουν μεταχειρίσεως ανεξάρτητου μεταπωλητή.

60. Διαφορετική θα ήταν η εκτίμηση του κινδύνου για τις πωλήσεις, αν ο χρόνος παροχής του παραδιδόμενου από τη Cepsa καυσίμου δεν υπερέβαινε σε καμία περίπτωση την προθεσμία των εννέα ημερών [65], αν δηλαδή το καύσιμο ουδέποτε αποθηκευόταν περισσότερο από εννέα ημέρες στα πρατήρια υγρών καυσίμων και πωλούνταν πάντοτε εξ ολοκλήρου κατά το χρονικό σημείο του διακανονισμού με τη Cepsa. Πράγματι, σ' αυτή την περίπτωση, οι πληρωμές προς τη Cepsa θα αποτελούσαν απλώς μεταφορά των εισπράξεων που όντως πραγματοποίησε ο εμπορικός αντιπρόσωπος από τις συμβάσεις που διαπραγματεύθηκε για τον αντιπροσωπευόμενο, χωρίς ο πρατηριούχος να υφίσταται κατά τούτο τον κίνδυνο για τις πωλήσεις. Εν προκειμένω, η Confederación και η Cepsa εξέθεσαν και εκτίμησαν ενώπιον του Δικαστηρίου με διαφορετικό τρόπο τα περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης.

61. Ομοίως, η Cepsa θα εξακολουθούσε να φέρει τον κίνδυνο για τις πωλήσεις, εάν ένας πρατηριούχος είχε την *πραγματική* δυνατότητα μέρη της ποσότητας του παραδοθέντος καυσίμου που ενδεχομένως δεν είχαν πωληθεί σε τρίτους μέχρι την ημερομηνία του διακανονισμού με τη Cepsa [66] να τα εξαιρεί από την πληρωμή προς τη Cepsa [67], οπότε θα έπρεπε να πληρωθεί μόνο πράγματι πωληθέν στο κοινό εντός της προθεσμίας των εννέα ημερών καύσιμο. Ως προς αυτό, πάντως, η Confederación προέβαλε ενώπιον του Δικαστηρίου ότι το εφαρμοζόμενο από τη Cepsa σύστημα διακανονισμού δεν προβλέπει τέτοιες εκπτώσεις του ανά περίοδο εννέα ημερών μετά την παράδοση του καυσίμου οφειλόμενου ποσού, οι οποίες και θα ήταν δύσκολο να εφαρμοσθούν για φορολογικούς λόγους. Ο έλεγχος αυτού του ισχυρισμού εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο.

64 — Βλ., επίσης, κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς (προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 45, σημείο 16, τρίτη και έβδομη περίπτωση).

65 — Μια απλή θεώρηση του κατά μέσον όρον χρόνου παροχής του παραδιδόμενου σε όλα τα εφοδιαζόμενα από τη Cepsa πρατήρια υγρού καυσίμου δεν θα αρκούσε εν προκειμένω, διότι όντως ο χρόνος παροχής μπορεί να ποικίλλει σημαντικώς ανάλογα με τη θέση και το μέγεθος του πρατηρίου και ανάλογα με τον αριθμό των πελατών του.

66 — Ήτοι το μέρος του παραδοθέντος από τη Cepsa καυσίμου, το οποίο το πρατήριο καυσίμων δεν μπόρεσε να πωλήσει εντός των εννέα ημερών μεταξύ της παραδόσεως από τη Cepsa και του διακανονισμού με αυτή.

67 — Προς τούτο δεν είναι αναγκαίο, και ίσως είναι εκτός πραγματικότητας, το μη πωληθέν καύσιμο να επιστρέφεται αυτούσιο στη Cepsa και να αποτελεί το αντικείμενο εκ νέου μεταφοράς. Ακριβώς μια αναβολή της οφειλόμενης στη Cepsa για το μη πωληθέν καύσιμο πληρωμής μέχρι του χρονικού σημείου της πραγματικής του πωλήσεως στο κοινό θα είχε ως συνέπεια ότι η Cepsa εξακολουθεί εν προκειμένω να φέρει τον κίνδυνο για τις πωλήσεις.

62. Στους κινδύνους που προέρχονται από τις συμβάσεις που διαπραγματεύεται ο εμπορικός αντιπρόσωπος περιλαμβάνεται εκτός από τον αναγόμενο ειδικά στο προϊόν κίνδυνο, που αναλύθηκε προηγουμένως, και ο *αναγόμενος ειδικά στις εμπορικές πράξεις επενδυτικός κίνδυνος*. Με αυτόν νοούνται ιδίως οι επενδύσεις για υποδομές (στην περίπτωση πρατηρίων υγρών καυσίμων, η παραδείγματος χάριν απόκτηση δεξαμενής καυσίμων κινήσεως) και διαφήμιση σε συνάρτηση με τη διάθεση των προϊόντων του αντιπροσωπευομένου [68]. Πράγματι,καθόσον ο εμπορικός αντιπρόσωπος υφίσταται τέτοιου είδους δαπάνες, συμμετέχει σε κίνδυνο ο οποίος συνδέεται με τις συμβάσεις που αποτέλεσαν το αντικείμενο διαπραγματεύσεως για τον αντιπροσωπευόμενο. Ως προς αυτό το ζήτημα, δεν υπάρχει το παραμικρό στοιχείο στη διάταξη περί παραπομπής. Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να προβεί στις εν προκειμένω αναγκαίες διαπιστώσεις.

63. Συνολικώς, δεν μπορεί στην υπό κρίση περίπτωση να αποκλεισθεί ότι τα παρατεθέντα κριτήρια για τον αναγόμενο ειδικά στο προϊόν κίνδυνο και στον αναγόμενο ειδικά στις εμπορικές πράξεις επενδυτικό κίνδυνο παρέχουν μια μεικτή εικόνα. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι τα κριτήρια αυτά παρέχουν απλώς στοιχεία για την κατανομή του κινδύνου μεταξύ του εμπορικού αντιπροσώπου και του αντιπροσωπευομένου. Αυτό που έχει αποφασιστική σημασία, όπως μνημονεύθηκε, είναι η συνολική εκτίμηση όλων των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως.

64. Από τη στιγμή κατά την οποία ο εμπορικός αντιπρόσωπος φέρει μόνον ένα μέρος των κατά τα ανωτέρω εξόδων ή υποχρεώσεων, η θέση του πλησιάζει προς αυτή του ανεξάρτητου εμπορευομένου, οπότε δεν μπορεί πλέον να θεωρείται ότι αποτελεί ενιαία οικονομική μονάδα με τον αντιπροσωπευόμενο, αλλά υφίσταται στην αγορά ως αυτοτελής επιχειρηματίας για τα προϊόντα αυτού. Αν, αντιθέτως, ο εμπορικός αντιπρόσωπος δεν φέρει κανέναν από τους κινδύνους που συνδέονται με τις συμβάσεις που διαπραγματεύεται, μπορεί να θεωρηθεί ως γνήσιος εμπορικός αντιπρόσωπος, ο οποίος είναι απλώς βοηθητικό όργανο του αντιπροσωπευομένου [69]. Το τελευταίο αυτό θα πρέπει να θεωρείται ότι συμβαίνει, όταν επίσης ο εμπορικός αντιπρόσωπος συμμετέχει μόνο σε όλως ασήμαντο βαθμό στους εν λόγω κινδύνους [70]. Πράγματι, δεν υπάρχει διαφορά από οικονομικής απόψεως, όταν ο εμπορικός αντιπρόσωπος *δεν υφίσταται* ή μόνο *σε όλως ασήμαντο βαθμό* υφίσταται τους κινδύνους που συνδέονται με τις συμβάσεις που διαπραγματεύεται.

65. Ο *σχετικός με την προμήθεια* κίνδυνος δεν έχει εξάλλου σημασία για την εκτίμηση του εν προκειμένω ζητήματος. Πράγματι, αντιστοιχεί στη συνήθη εικόνα της δραστηριότητας του εμπορικού αντιπροσώπου το ότι η αμοιβή του εξαρτάται πλήρως ή εν μέρει από τη δική του αποδοτικότητα, ιδίως δε από τον αριθμό και/ή την αξία των συμβάσεων που διαπραγματεύεται [71]. Ως εκ

68 — Βλ., επίσης, κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς (προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 45, σημείο 16, δεύτερη και πέμπτη περίπτωση). Η σημασία των επενδύσεων που πραγματοποιούνται στον τομέα των συμφωνιών οι οποίες αφορούν πρατήρια υγρών καυσίμων, προκειμένου να προσαρμοστεί το σημείο πωλήσεως προς την εικόνα του σήματος του προϊόντος που διανέμεται, τονίζεται για παράδειγμα στην απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 2000, C-214/99, Neste (Συλλογή 2000, σ. I-11121, σκέψη 34).

69 — Αποφάσεις Volkswagen και VAG Leasing (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 41, σκέψη 19) και DaimlerChrysler κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 53, σκέψη 87). Βλ., επίσης, τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς (προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 45, σημεία 15 και 17).

70 — Με αυτό το πνεύμα, επίσης, οι κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς (προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 45, σημεία 15 και 17).

71 — Άρθρο 6, παράγραφος 2, της οδηγίας 86/653. Βλ., επίσης, κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς (προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 45, σημεία 15, τελευταία φράση, και 16, έβδομη περίπτωση).

τούτου, ο αντιπρόσωπος φέρει συνήθως τον σχετικό με την προμήθεια κίνδυνο, ανεξαρτήτως αν πρόκειται για γνήσιο ή όχι εμπορικό αντιπρόσωπο.

iii) Οι συνέπειες της κατανομής του κινδύνου για την από απόψεως δικαίου του ανταγωνισμού εκτίμηση δεσμευτικών τιμών που προβλέπονται στις συμβάσεις πρατηρίων υγρών καυσίμων

66. Καθόσον η εξέταση της κατανομής του κινδύνου καταλήγει ότι οι εφοδιαζόμενοι από τη Cepsa πρατηριούχοι ενεργούν γι αυτή ως γνήσιοι εμπορικοί αντιπρόσωποι και, επομένως, αποτελούν με αυτή μία οικονομική ενότητα, ουδόλως, λόγω ελλείψεως συμφωνίας μεταξύ αυτοτελών επιχειρήσεων, οι επίμαχες ρήτρες των συμβάσεων πρατηρίων υγρών καυσίμων υπάγονται στο άρθρο 81 ΕΚ και, επομένως, ούτε εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των ρυθμίσεων περί απαλλαγής κατά τον κανονισμό 1984/83 ή τον κανονισμό 2790/1999. Επομένως, οι προβλεπόμενες σ' αυτές τις συμβάσεις δεσμευτικές τιμές πωλήσεως στο κοινό και λοιποί όροι δεν μπορούν να ελεγχθούν με γνώμονα αυτές τις διατάξεις [72].

67. Αν, αντιθέτως, οι πρατηριούχοι, λόγω του κινδύνου που φέρουν, πρέπει να χαρακτηρισθούν ως μη γνήσιοι εμπορικοί αντιπρόσωποι ή ως ανεξάρτητοι εμπορευόμενοι και, επομένως, ως αυτοτελείς επιχειρηματίες, οι συμβάσεις πρατηρίων υγρών καυσίμων πρέπει να εκτιμηθούν με γνώμονα το άρθρο 81 ΕΚ, περιλαμβανομένων των διατάξεων των σχετικών ρυθμίσεων περί απαλλαγής κατά κατηγορίες.

68. Ως προς την τελευταία αυτή περίπτωση, πρέπει χάριν πληρότητας να επισημανθούν και τα ακόλουθα.

69. Κατ' αρχάς, πρέπει να σημειωθεί ότι στο άρθρο 81 ΕΚ και, επομένως, σε ενδεχόμενες ρυθμίσεις περί απαλλαγής κατά κατηγορίες υπάγονται μόνο συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων που έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού. Προς τον σκοπό αυτόν, κατά πάγια νομολογία [73], δεν πρέπει να εξετάζεται μόνο η μεμονωμένη σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπείας, αλλά πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και το οικονομικό και το νομικό πλαίσιο εντός του οποίου αυτή εντάσσεται. Πρέπει ιδίως να σημειωθεί ότι μια μεμονωμένη σύμβαση μπορεί να έχει, μαζί με άλλες παρόμοιες συμφωνίες, σωρευτικά αποτελέσματα επί της λειτουργίας του ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια, πρέπει να εξετάζονται τα αποτελέσματα που συνεπάγεται μια τέτοια σύμβαση, σε συνδυασμό με μία «δέσμη» άλλων παρόμοιων συμβάσεων, επί των δυνατοτήτων των εγχώριων ανταγωνιστών ή των ανταγωνιστών από τα άλλα κράτη μέλη να διεισδύσουν στην αγορά που

72 — Έτσι, επίσης, οι κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς (προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 45, σημεία 15, τελευταία φράση, και 18, ιδίως τρίτη περίπτωση).

73 — Αποφάσεις της 12ης Δεκεμβρίου 1967, 23/67, Brasserie De Haecht (Συλλογή τόμος 1965-1967, σ. 629, συγκεκριμένα σ. 633), Suiker Unie (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 47, σκέψη 549), της 28ης Φεβρουαρίου 1991, C-234/89, Δηλιμίτης (Συλλογή 1991, σ. I-935, ιδίως σκέψεις 13 έως 15, 19 και 20), της 30ής Απριλίου 1998, C-230/96, Cabour (Συλλογή 1998, σ. I-2055, σκέψη 50), και Neste (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 68, ιδίως σκέψεις 25 έως 27).

λαμβάνεται υπόψη ή να αυξήσουν το μερίδιό τους σ' αυτή την αγορά.

70. Περαιτέρω, καθόσον το εθνικό δίκαιο παραπέμπει στο κοινοτικό δίκαιο για αμιγώς εσωτερικές καταστάσεις, δεν έχει σημασία το αν οι επίμαχες συμβάσεις πρατηρίων υγρών καυσίμων είναι ικανές να επηρεάσουν το ενδοκοινοτικό εμπόριο [74]. Σε μια τέτοια περίπτωση, επίσης, πρέπει να ελέγχονται τα αποτελέσματα των συμβάσεων πρατηρίων υγρών καυσίμων όχι αναγκαίως στην κοινή αγορά, αλλά στην κατά το ισπανικό δίκαιο του ανταγωνισμού σχετική αγορά.

71. Τέλος, όσον αφορά τις περί απαλλαγής κατά κατηγορίες ρυθμίσεις κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ, πρέπει να σημειωθεί ότι ο κανονισμός 1984/83 αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό 2790/1999 με έναρξη ισχύος του την 1η Ιουνίου 2000. Για συμφωνίες που ήταν σε ισχύ στις 31 Μαΐου 2000 και πληρούσαν μεν τις προϋποθέσεις για απαλλαγή κατά τον κανονισμό 1984/83, όχι όμως κατά τον κανονισμό 2790/1999, παρασχέθηκε μεταβατική προθεσμία έως τις 31 Δεκεμβρίου 2001.

72. Το ποια σημασία πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει η περιεχόμενη στο άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο Β, του Real Decreto 157/1992 παραπομπή στον κανονισμό 1984/83 για τον μετά την 1η Ιουνίου 2000 χρόνο αποτελεί ζήτημα εσωτερικού δικαίου, η εκτίμηση του οποίου είναι αποκλειστικώς της αρμοδιότητας του εθνικού δικαστή [75].

73. Εν πάση περιπτώσει, ούτε η παλαιά ρύθμιση περί απαλλαγών κατά κατηγορίες σύμφωνα με τον κανονισμό 1984/83 ούτε η νέα ρύθμιση περί απαλλαγών κατά κατηγορίες βάσει του κανονισμού 2790/1999 απαλλάσσουν συμβάσεις πρατηρίων υγρών καυσίμων, στις οποίες προβλέπονται για τους πρατηριούχους δεσμευτικές τιμές πωλήσεως στο κοινό, από την απαγόρευση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ [76]. Μια τέτοια απαλλαγή δεν μπορεί να συναχθεί από αυτούς τους κανονισμούς ούτε μέσω διασταλτικής ερμηνείας [77]. Επιπροσθέτως, η νέα ρύθμιση περί απαλλαγής κατά κατηγορίες σύμφωνα με τον κανονισμό 2790/1999 δεν ισχύει, σύμφωνα με το άρθρο 3 αυτού, για μερίδιο αγοράς άνω του 30 %.

74 — Ο ενδεχόμενος επηρεασμός του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών ασκεί επιρροή, μόνο καθόσον το κοινοτικό δίκαιο θα είχε άμεσα (και όχι απλώς εμμέσως με παραπομπή σ' αυτό από το εθνικό δίκαιο) εφαρμογή. Ως προς την υποχρέωση ενδεχομένως παράλληλης εφαρμογής κοινοτικού και εθνικού δικαίου, βλ. το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003. Ως προς τον επηρεασμό του ενδοκοινοτικού εμπορίου, βλ. επί πλέον τις αποφάσεις της 25ης Οκτωβρίου 2001, C-475/99, Ambulanz Glöckner (Συλλογή 2001, σ. I-8089, σκέψη 47 επ., ιδίως σκέψη 48) και της 28ης Ιανουαρίου 1986, 161/84, Pronuptia (Συλλογή 1986, σ. 353, σκέψη 26), καθώς και την ανακοίνωση της Επιτροπής «κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης» (ΕΕ 2004, C 101, σ. 81).

75 — Βλ. αποφάσεις Dzodzi (σκέψεις 41 και 42) και Leur-Bloem (σκέψη 33), προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 17.

76 — Αυτό, ως προς τον κανονισμό 2790/1999, προκύπτει ρητώς από το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, αυτού. Το ίδιο προκύπτει στο πλαίσιο του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού 1984/83 από μια συνολική θεώρηση των αφορώντων ειδικώς συμβάσεις πρατηρίων βενζίνης άρθρων 10 έως 13 αυτού, με τα οποία επιτρέπονται μεν, παραδείγματος χάριν, συμφωνίες αποκλειστικής προμήθειας (βλ. ιδίως τα άρθρα 10 και 11, στοιχείο α΄, αυτού), δεν προβλέπονται όμως δεσμευτικές τιμές (βλ. την εισαγωγική φράση του άρθρου 11 αυτού: «Εκτός από την υποχρέωση που αναφέρεται στο άρθρο 10, δεν είναι δυνατόν να επιβάλλονται στο μεταπωλητή άλλοι περιορισμοί του ανταγωνισμού, εκτός από [...]»).

77 — Βλ., με αυτό το πνεύμα, τις αποφάσεις της 24ης Οκτωβρίου 1995, C-70/93, Bayerische Motorenwerke (Συλλογή 1995, σ. I-3439, σκέψη 28), και Cabour (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 73, σκέψη 30).

VI — Συμπέρασμα

74. Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στα ερωτήματα του Tribunal Supremo την ακόλουθη απάντηση:

«1) Συμφωνίες αποκλειστικής προμήθειας μεταξύ μιας επιχειρήσεως πετρελαίων και των εκμεταλλευομένων πρατήρια υγρών καυσίμων που εφοδιάζονται από αυτή, με τις οποίες οι τελευταίοι υποχρεώνονται να διανέμουν αποκλειστικώς καύσιμα κινήσεως και λοιπά καύσιμα αυτής της επιχειρήσεως πετρελαίων, πρέπει να εκτιμώνται με γνώμονα το άρθρο 81 ΕΚ, έστω κι αν η συμβατική σχέση μεταξύ της επιχειρήσεως πετρελαίων και των εκμεταλλευομένων πρατήρια υγρών καυσίμων έχει λάβει τη μορφή συμβάσεως πρακτορείας ή εμπορικής αντιπροσωπείας.

Από της 1ης Ιουνίου 2000, τέτοιες συμφωνίες μπορούν να επιτρέπονται κατά τον κανονισμό (ΕΚ) 2790/1999 της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1999, για την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 3, της Συνθήκης, σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών.

Προηγουμένως, τέτοιες συμφωνίες μπορούσαν να απαλλάσσονται από την απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ) κατά τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1984/83 της Επιτροπής, της 22ας Ιουνίου 1983, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών αποκλειστικής προμήθειας.

2) Συμφωνίες αποκλειστικής προμήθειας μεταξύ μιας επιχειρήσεως πετρελαίων και των εκμεταλλευομένων πρατήρια υγρών καυσίμων που εφοδιάζονται από αυτή, με τις οποίες επιβάλλονται σ' αυτούς όροι ως προς τα καύσιμα κινήσεως και λοιπά καύσιμα της επιχειρήσεως πετρελαίων σε σχέση με τις τιμές πωλήσεως στο κοινό και τις προϋποθέσεις και τις μεθόδους πωλήσεως και διανομής, πρέπει να εκτιμώνται με γνώμονα το άρθρο 81 ΕΚ, όταν οι εκάστοτε πρατηριούχοι είτε πωλούν για λογαριασμό τους τα εν λόγω καύσιμα σε τρίτους είτε εν πάση περιπτώσει —ως πράκτορες ή εμπορικοί αντιπρόσωποι— οφείλουν να φέρουν σε όχι ασήμαντο βαθμό τους κινδύνους που συνδέονται με την πώληση προς τρίτους.

Υπό τις ίδιες προϋποθέσεις, τέτοιες συμφωνίες μπορούν από της 1ης Ιουνίου 2000 να εκτιμώνται με γνώμονα τον κανονισμό (ΕΚ) 2790/1999, πριν δε από το χρονικό αυτό σημείο μπορούσαν να εκτιμώνται με γνώμονα τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1984/83.»